

Nassari Elvi:

„Radajal om kats seto muuseumi – Külaotsõ taloh ni säält üle tii Ogarjova Tatjana (Taan a) muuseum.”

lk 1

Itse Urmet:

„Nedsäjä külävanõbana kutsu ka' tõisi Setomaa külli küläseltsse luuma, külävanõbit valima ja uma küllih tegevüisi edendamä.”

lk 4

Kala Ingrid:

„Seto värmilitsõ pilopitsi konkursilõ „Valgõst värmilitsõst” oll' tuudu 19 tüüd, nuidõst 9 oll' nuuri tettü.”

lk 11

Setomaa

Hind 1 euro

Juuni 2018, nr 5(342)

Välläandmist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm

Vahel Setomaa valla leht

Talgo' piiritagotsõl Setomaal

S' oovoori oll' talgo' Petsere-tagotsõl Setomaal neländät vuuri. Ku' päävedosnik Raudoja Ahto nakas mol' oraamatuh rahvast kokko kutsma, oll' appi tulõmah õigõ mitmit.

NASSARI ELVI

Vabaõhumuuseumi päävarahoitja

Plaani võeti tetä' kõrda Saalesja kalmõaid ni avta' Seto erämuuseumi. Õt hummogu varra piiri päält minemä saia', sõidi ar' riide, 27. aprillil Verskahe. Üüd magasi spaakeskusõ võorastomajah, inne magamaminekit sai üteh tõisiga rahvabände viimäst umavahelist mõõdovõtmist kaetus. Tõisist paremp oll' jälki Setomaaesindüs – Nedsäjä Külä Bänd. Rahvas pess' kässi kokko, olti rõõmsa'.

Maipühä' ja massinajoro'

Hummogu tull' perrä Kiristäja Arvis, sõit läts Ahto talo mano, säält edesi Koidula poolõ. Massin sai täüs – Arvis uma naase Piretiga, Ahto ja timä ammunõ Talina sõbor, aokiränik ja poliitik Raidi Juku-Kalle ni ma'. Koidulahe joudõh tull' vällä, õt üle piiri saamisõga lätt veiga rassõst: vindläisil oll' tulõmah maipühä – nii suur tüürahva pühä, õt õkva viis päivä tetä-i tüüd. Väikomassinitt oll' pikäh joroh utmah nii ütel ku' tõõsõl poolõl piiri, Vinne-maa poolõl õks veiga hulga. A' tolliamõtnigu' teie' umma tüüd veiga põh' algult (loe': aigupite). Ahto sai tiidä', õt uutminõ või võtta' kooni 4 tunni (peräst kuuli, õt uuta' tull' kogoni 7 tunni). Midä tetä', kuis edesi? Võtimi nõust minnä' jalaga ni haarta' liinast takso. Jätimi auto piiriveititsehe parklahe – aoga oll' kipõ ni Saalesjah inemisõ' joba oodi'. Säläkotit' sälä, mõnõ' tüüriista' üteh ni minek!

Kalmõaid sai kõrda

Üle piiri saiõh võtimi bensujaa-ma poodist väiko kohvi ni säält-samast kõlts lahko müüjanäitsk liinast takso perrä. Petsereh sai kõrrast piätüs tett ja rahhavael-dõt. Sis õkva edesi läbi Taelu-va Saalesjahe. Kalmõaia värehtidõ man jo' kohaligu' inemisõ' lõiksi' kuionuid puid maalõ, riha' ja lapju' müürü naal oodi' tüükässi. Kuionu' puupaku' ja -ossa' nõstõti hulgakõsõ traktori pääle, nuu' viidi kerigo-

Talgotisõ' ja Saalesja kalmõaia müür kiviristiga.

lõ kütisõst. Ossarisu ni koki-koriibut puulehe' palotõdi ar' suurõh maalõ tett tulõh. Naase' riibõ' ja kanni' lehekuurmit tulõ mano, mehe' lõiksi' võsso ni kisi' kanda vällä. Osa oll' aamõtih kiviaia kõrdategemisõga, üts illos mustinõ kiviristki nakas' vällä paistumma. Peräst küll mõnõ' arvssi', õt tuu olõ-s hüä mõtõh – ku' johtusõ' pätitükü' mano, nakasõ' tuud ristiti pürtämä vai ar' hukkamma, a' õgah riigih olõ-i mustitsidõ mälestüskivve ni vanno havvatahiste kaitsminõ kimmäl järel. Talgoliisi oll' kokko tulnu' õgasugumatsi: setositi, eestläisi, vindläisi, nuuri ni vanno. Kõko noorõmb oll' saatkunna tüütä-jä poig Joosõp, kiä käu Pihkvah latsiaia ja mõist joba ka' vinnekiilt. Pihkvast oll' tulnu Eestipääkonsul Pardsi Triin, kinkõ illos tõupini tekk' ummi viguridõga kõigil meele hüäst (üts kohalik pini tull' kah sõbrast). Pääkonsul tõi rahvast mano vilka' Luhamaa piiri päält – autol uhkõ' verevõ' diplomaadiauto numbri' pääl – ni pia oll' gi üle katõkümne inemisõ tüüh. Paigapäälne rahvas oll' noorõ' perreinemisõ', kiä' tulnu' Petseremaalõ elämä Vinne-maa suurist liinost – kõik kõrralitsõ' ja tüülitsõ' inemisõ', kinkidõ latsõ' käävõ' väikidõh küläkoolõh ja omma' rõõmsa'. Ahto ütel' näid hipidõst, a' mu arost uma elostiili perrä inämb hipstõri' – puhast loodust, raholist maaello hindävõ' noorõ' moodulitsõ' inemisõ'. Üte säändse paari elämist, kinkõ sissetulõkist om präänikidõ

küdsäminõ ja müük, mi' ka järgmäne päiv Brodi küläh kaiõ. Tegemiisi jagosi kalmõaiahe kõigilõ ja tüüd tetti kibõhõhõ. Ma' riibõ puhtast Rikka Ivani kääpä, koh om matõt pääle talopere-mehe ka' timä naane. Ivani talo jääs Küllätüvvä, a' kääbäs, näet, om nüüd ülepiiri. Väärnimme havva pääl õs olõ', setodõlo naati nuid ildampa pandma. Silmä sai illos kaia', ku kääpä' kõrda saiõ'.

Lõunasüük kerkoh

Saalesja kerigu as' aajaja Sip-puli Siina jovva-s meid ar' kit-tä': „Tubli', veiga tubli' olõdõ', eestläse', õt meele appi tullit'! (Eestläse' oll' timä jaost kõik, kiä' Eestist sinnä' tulnu'). Siina om juuri pite võrokõnõ, tull' Setomaalõ koolioppajast ni jäigil elämä. Timä elokäük om olnu kirriv, Juku-Kalle lubasi Siinast umma aolehte KesKus ka jutu kirotä'. Siinaga joudsõ Juku pikält kõnõlda' ja sõbrast saia'. Kinke tälle kogoni üte Navitrol-la pildi (maali). Tuntu kunstnigu pildi' oll' olnu' ildaagu Pihkvah näütisel ni peräst pääkonsuli käeh hoiul – säält sai pääle telehvoni tiil kunstnigu-ga kaubategemist üts pilt kah vanainemisõlõ kingitüesest. Mu arost veiga illost tego Juku puult, aiteh tälle! Pääle tüüd jalotõdi kerigo mano, kohe oll' kõrraldõt talgosupp, leib ni vösi (või). Ts' uudavõitu küllh oll' kerkoh süvvä', a midä tetä', ku' muial olõ-s võimalik, vihma kah nakas' vällä sadama. Kerkoh näi muidogi ka' tuud, õt suhtumi-

Nassari Elvi kogo pildi'.

nõ pattu om vindläisil ja eestläisil eismuudu – kerigoussõst õks pinni sisse lasta-i ja müt-sü kah mehe' kerkoh päähä jätä-i. Mõnõ tshukna peräst oll' küll vindläisi iih häbü. A' parhillatsõl aol om nii, õt õgaüts eläs nii, kui mõist, ja arvatas, õt küll arvaminõ vai oppaminõ olõ-i asi, midä tähele panda'. Supp sai süüdüs, osa rahvast läts kalmõaida tagasi, osa sõidi' edesi Radajalõ.

Radaja muuseumih

Nigu om arvada' kõigil tiidä', om Radajal kats seto muuseumi – riigimuuseum Külaotsõ taloh ni säält üle tii Ogarjova Tatjana (Taan'a) muuseum. Viimäne sai algusõ sis, ku' jo pia katskümend aastakka tagasi naksi' seto perre' säält ar' Eesti elämä minemä. Setokraami naata-s (vai jouda-s kõkkõ) üteh võtma ni kingti vai müüdi Taan'alõ, kiä oll' Peterbuura vindläne ja setodõga sõbrast saanu. Nüüd om Taan'a vanast jäänü ja vanast om saanu ka' sarrai, koh seto kraam väl-

lä pant. Kas om määnegi võimalus hoonõht paranda', maia korgõmpahe nõsta', tahtsõ muuseumipidäjä tiidä'. Ahto ja Lõbu Ragner kaiõ' perrä (tuu jaost tull' hulga ossarissu iist nõsta', õt hundamendilõ mano päsedä'), a' arvsi', õt lihtsampsja odavamp olõsi' vahtsõnõ sarrai tetä', ku' vanna praavta' – aig ja vihmavesi oll' pall' oalomat-si palkõ ar' hukanu'. Tuu jutt muidogi Taan'at rõõmsast õs tii', a peräst ma kuuli kohalikõ käest, õt vaest tulõ appi kloost-ri: ku' muuseumipidäjäle andas maastera puult liina korter, sis and timä setokraami ar' maastera muuseumitarilõ. Pidävät olõma nii, õt ilma sugulaissilda uskligu' inemisõ' pärändasõ' uma maja vai korteri kloostrilõ. Tahasi' veiga luuta', õt kunagi jõudva' ilosa' seto käsitüuas' a' kimmämbähe paika.

Ku' muuseumimoro oll' puh-tast saanu, katõti õdagunõ söõgilaud ületii riigimuuseumi. Talgotisõ' üteh Taan'aga istõ' suvõküüki söõgilavva taadõ, pernaane Lõivu Ene pakkõ meele hüvvä umakeedet klõm-

bisuppi ni pliine. Maitsa' sai ka kohalikku kodoolt, poisal oll' poodist ka kõvõmbat juuki mano võet. Raali Ainil oll' pill üteh, piägi nakas' muuseumimorol kul'ataminõ – õdagunõ päiv paistu, tsirgu' lauli', latsõkõsõki' lei' kargust. Miil oll' kõigil hüä, väsünü paistu-s kiäki olõvat.

Lõpp hüä, kõik hüä

Kuis talgopido edesi läts, tuud ma näe-s, selle õt lätsi ar' Ene-ga üteh Pankjavitsa üümajalõ, a' järgmäne päiv kõnõldi, õt Juku-Kalle oll' üte vindläsega pikält aoluu üle poontanu. Önnõst tülüst joht lää-s (tuust kõgõst saa Juku mol' oraamatu lehel lukõ', kaegõ' perrä). Noorõmb talgorahvas oll' kogoni Pihkvah üüklubih aigu viitmäh käünü. Mu hüä tutva Ene eläs üteh mehega umah majah. Säl eläs vil ka väiko ja teräne latsõlats Agnes, kiä käu Pankjavitsa kuuli. Näüdäs' mullõkolmõtill' ottiitõ' okõist ja oll' muidõ kah hüä jutukaaslanõ. Puulpühäst oll' perrel sann kütet, pääle sanna tull' veiga hüä uni.

Hummogu sõidi mi Radajalõ tagasi ja säält edesi Irboskahe. Arvisõ targar juhatusõl teie Irboska ümbrusõl matka, kaiõ ilosit paiku, püha viiga kaivo ni kunagitsi maaliinu asõmit. Brodi küläh näieka vanna tsassõnat, tutva abielopaar pakkõ meele umaküdsõ paigalitsi präänkit. Mõtsaalosõ' oll' sinililli (jamuidõlilli) häiermih, pääväkene paistu ja kõigil oll' miil hüä. Tagasi joudõh telsemi takso, õt piiri pääle saia', a' takso nätä' tohi-s linnusõhe sõita', uut' meid nukatakah. Mijal' tuud tiia-s, peräkõrra läts minnekiga veiga kipõst. Inne piirile joudmist teimi Maiskih poodi man piätüse ja ni kärmähe olõ-i ma vil ütehki poodih ummi ostõ ar' tennü. Piiril pikkä utmüst olõ-s, Koidula jaama joudsõ õigõl aol peräle, a' üttegi inemist pääle mu' olõ-s rongi utmah joht nätä'. Sis tull' sisse üts Tartonaane, naksi ütehkuuh asja uurma ni tull' vällä, õt vahepääl oll' rongisõiduaõ' arki muudõt. Rongini oll' uuta' vil' kats tunni. Önnõst oll' naasel miis autoga utma jäänü (nimä' oll' tulnu' jaama uma Vahtsõliina suvõkotost, naane pidi tüü peräst Tartohe tagasi minemä) ja sõit läts ütehkuuh edesi Võrolõ. Säält sai jo Talina buss päle ni õdagu olligi kotoh. Aiti' umma kõrraldajilõ, suur teno Ahtolõ, Arvisõlõ, Triinulõ, Siinalõ ja Enele!

Verska naase' bretooni laulufestivalil Prantsusmaal

Prantsusmaal väikoh Bovei küläh peetas traditsioonilidsõ laulu festivali. Verska naase' olliva' kutsutu' festivalilõ seto laulu oppama ja seto kultuuri tutvustama. Festival oll' ilosal keväjätsel aol 27.-29. aprillil, ku sääl olliva' lilli' jo häitsemäh ja muru pöet, sis meil olõ-s keväjäne külm viil perrä andnu.

ORASÕ JANIKA ja
VABARNA JANE

Festivali paigast oll' Bovei külä Bretoonimaal (Bretagne'is). Bretagne om Prantsusmaa loodõosah ja taa piirkond, koh Bovel asus, moodustas Bretoonimaa idaosa. Ku läänepuul kõnõldas bretooni kiilt, mis om kujonõnu Suurbritanniast pae nu keltide keelest, sis Bretoonimaa idaosah kõnõldas prantsusõ keele gallo murrõ. Tuu erines prantsusõ kiräkeelest ja tuuperäst löüdsäv' kohaligu' sarnasust mi eesti ja seto keele vaihõl. Bovelih eläs piä 500 inemist, sääl om kerik, kuul, väiko puut ja pall'o kivist ehitetü' maiu.

Breetoonimaa om traditsioonõ hõste hoitnu. Näütüesest mi pernaane Léone Bernier, kink man poolõ' meist ellivä', kõnõl', õt timä vanaimä kandsõ viil õgapäävatselt traditsioonilitsi mustõ rõivit. Traditsioonilitsõ' ommava' sääl ka hummogusõõgi', koh kausikõssõ valõtas kohvi vai tsäiu, pääle lämmi piim, säält sis juvvas ja kastõtas saia. Hummogidõ süväske saia ja umatettü' sahtvõ.

Breetooni laulutraditsioon om kuulus. Laulõ ja muud perimüst om kogutu arhiivi, tuu asus piirkunna keskusõh Rennes'ih. Näütit saa kullõlda' ka internetiandmöbaasist (<http://www.dastum.bzh/>).

Festivalilompikkaolugu, s'oo aastak oll' jo 23. kõrd. Alustusõ sai festival Bovei kohvikust, mink pidäjä oll' mi pernaane Léone Bernier. 1990. aastakil naati õdagidõ kohvikuh kokko saama, õt kohalikkõ laulõ laulta'. Léoni miis Louis oll' ka hüä laulja ja and' ka s'oovoor festivalil hüä kontserdi uma maja kõrval olõvah vanah laudah. Festivalil oll' üteh Bretoonimaaga ka tõisi Prantsusmaa piirkundõ lauljit ja laulugruppõ. Bovei festival om eriline ka Prantsusmaa kontekstih. Tundu, õt õhkkond om õks samasugunõ ku innidisel aol sääl kohvikuh – inemise' tulõva' kokko, õt üteh laulta' ilosit laulõ ja üts-tõõsõ seltskunda nauti'. Festivalil näe-s rahvarõivit, teno taalõ ja ütehkuuh laulmisilõ tekkü sääl ütime laulva kogo-kund – laulurühmä' õga päält-kaeja' eristu-s kuigi. Laulõti õgal võimalikul juhul, ka festivalirahva üütsidõ lõuna- ja õdagusüike aol. Kokko võidsõ olla' kooni 200 inemist. Laulõti nigu seto kirmasõl – üte' üteh lavvanulgah ja tõõsõ' tõõsõh. Nii nigu leelotraditsioonihki laul üts iistlaulpapaar värsi ette ja tõõsõ' kõik kõrdasõ' ja tuuperäst saava' kõik kõrraga üteh laulta'. Traditsioonikohasõlt lauldas ringih, käält kinni,

Verska naase'.

Vabarna Jane kogo pilt.

tandsusammõga liikudõh. Festivalil oll' mitmit kontserte, opitarõsit, põnnõv lauluvõistlus ja matk Bovei ümbrusõh.

Välisriigih käumisega om õks nii, õt edimäne päiv lätt är' mineku pääle ja viimäne tagasi kodutulõkulõ. Nii saimõki edimätsse päävõ õdagu inemistega, kiä' meid vasta võtiva', tutvast ja näimi ar' kohaliku küläkese. Viimädsel päävõ saimõ kul'atamisõ laulõ laulta' matkarajal. Õdagu oll' viil tunni-nõ kontsert, midä kaiva' nii bretooni laulufestivalil osalõja' ku kavvõmbast kohalõ sõitnu' inemise'.

Tõõsõl päävõ peime üte kolmõtunnidsõ opitarõ, koh tull' lauluhuvilisele seto laulu opada'. Janika Oras opas' põh'alikubalt õllõtamist. Opitarõh oll' ka üts naistõrahvas, kiä jo mõistsõ laulta', „Laul läts läbi Setomaa hõpõhelme helinäl", taa saiva' tõõsõki selgest. Lisast liikumisõga laulõ, lastõlaulõ ja pall'o muud. Prantslasõ' tundsõva' huvvi, kuis meil seto kiilt opatas ja kas õks koolihka omma' tunni' seto keeleh.

Õdagu oll' bretooni lauluvõistlus. Ku meil Seto Kuningriigih saadõ valli' sõnolist, sis näil sai valli' parembahe laulvat võistkunda. Tävveste demokraatlikvaliminõ oll' rahval oll' käeh kattõ värmi lehekese'. Nõstidõ üles tuu lehe, määndse võistkunna laulminõ kõõ rohkõmb miildü. Kats võistkunda oll' ja õgah 5 inemist. Laulu teema' anti ette kohapääl. Näütüesest tull' laulta' laulu, mink seeh om tsirgu nimi. Õgaüts käve mikrofonu iih ja laulsõ nii kolm rita, koon' kõlasi är' tsirgu nimi. Tõõsõ' teema' oll' viil inemise nimi, sis tull' tetä' kohapääl etteantu 5 sõnaga unõlaul ja 5 sõnaga Bovei lennujaama ülistüslaul. Õdagut juhtsõva' koomigu'. Kõik oll' nal'ast käänet, hüä oll' kaia' ja kullõlda' eiski sis, ku keelest arvu saa-s.

Kolmandal päävõl pidi setodõlõ ammunõ tutvta inemine Antoine Chalvin prantsusõ keeleh loengu seto kultuurist ja laulust. Mi laulimõ mano ja näütsimõ rahvarõivit. Päävõ joosul annimõ mitmõ' inervjuu' viil televisioonilõ, raadio-

lõ ja lehele. Ollimõ õks tõõmeele kavvõst külälise' ja festivali puult ülesnõstõt. Õdagu opsimõ ullisuurõh tsõõrih inemistele „Tsõõripüürä", „Handa-handa" ja „Kiä külv orgo orasõ". Näil omma' laulmisõ man lihtsa' sammu', midä saadõ tandsi' ütskõik ku suurõ rahvaga, mi tei ka, mis mi sai.

Viimädsel päävõ saimõ kul'atamisõ laulõ laulta' matkarajal. Õdagu oll' viil tunni-nõ kontsert, midä kaiva' nii bretooni laulufestivalil osalõja' ku kavvõmbast kohalõ sõitnu' inemise'.

Antoine oll' kõõ miika ja avit' tõlki', tä mõist hõste eesti kiilt ja om hüä seto kultuuri tutvustaja Prantsusmaal. Ait' umma tälle.

Tõõnõ setodõlõ tutvta inemine, kiä meid vasta võtt', oll' jutuvestja Marie Chiffmine. Ait' umma tällegi üümaja, ekskursiooni, jutussidõ ja kõõ abiist festivali aol.

Bovel oll' väikene kotus, olõsi' ku kotoh olnu. Uma laululaagri om nii näil ku meil. Pal'õ oll' säält tutvta, a õks tõistmuudu, hüä õks, õt sai käätsüs.

Päävõpüürdjä valmistus kontserdis.

Ellermäe Eve pilt.

Muusiumiüü „Üüh om pito"

19. mail oll õgal puul üle Eesti muusiumipido.

SARVÕ ÕIÕ

Muuseumitüütäjä

Oll muusiumiüü ja etteant tee-ma oll s'ookõrd „Üüh om pito". Obinitsa muusiumihkävõ pidolist hõngu loomah uma setokeeline ansambli Päävõpüürdjä. Õigõ tuu om, õt aig hõõrüs ja Setomaal piatki' helisemmä pääle innitsidõ vanavanõbidõ laulumõttidõ ka' parhillatsõ' laulu'.

Ma olõ-õs inne näide kontsertil olnu', ma tiia'-äs, mäntsit laula nä laulva', kiä laulusõnnu tsäpändäs ja kiä helü ja noodi-kirä mano pand. Nii õt mul oll huvtav.

Päävõpüürdjä' omma' viie-kese: Kooseri Kärt, kiä laul ja mõntkõrd võtt ka' kitarri kät-te, laulusõnnu luuja om jär-

velilli Rein, helü manosäädjä ja helüga' laebalt kamandasõ' Pai Piitre ja Pai Kaur ja mängvä' pille muidogi' ka', ja sis om viil Karro Kärt, kiä mängu kitarri. Kõigih laulah oll uma mõtõh, mõnõh sügäväp, mõnõh ilolitsõp. Ja näil om uma helülinõ nägo, näid saa-ai kinkõgi' tõõsõga' segi aia'.

Edimäne kõrd om nii ku tutvast saaminõ, no' tulõ mano huvi, õt kuvvamuudu ja kohes näide mõttõ' ja kuuhtüü edesi hõõrüs.

Obinitsa muusiumitarõh oll loohka näid kullõlda' laulmah ja kõnõlõmah, ummi nalju hiitmäh umavaihlõ ja kaejilõ.

Taha tehnädä' näid kõiki, ja olõshüä, ku nä ar' vätsüsi-i, a õks edesi kokko korjusi' ja müüdä Setomaad ummi setokeelitsidõ laulusõnnuga' edesi hõõrüs'i'.

Järgmätse kullõmisõni'!

Setomaa Turismi MTÜ pidi üldkuuholõkit

8. mail oll MTÜ Setomaa Turismi liikmidõ üldkuuholõk.

PRIKSI ELIN

Setomaa Turismi tegevjuht

Kohalõ oll tulnu' 28 ettevõt-jat vai ettevõtõt esindäjä, kokko om 2017. aastagal organisatsioonil 46 liigõht.

Edimätsenä tutvust Kristiina Jors, EAS Turismiarõnduskeskusõ sihtkotussidõ kliendisuhitidõ juht, üleriigilist turismiportaali PuhkaEestis.ee ja Visitestonia.com.

Tuul om aastaga 5,3 miljonit külästüst ja om suurõperäses turunduskanalis regioonõ tutvustamisõl sise- ja väliskü-lälisilõ. Tõõsõna tutvust Triin Veideman, EAS Turismiarõnduskeskusõ kvaliteedisüsteemi koordinaator, vahtsõt opiplatvorme-e-akadeemia. Kõigil, kinkõl om objekti' PuhkaEestis.ee keskkunnah, om toolõ ligipääs ja nä saava' hindäle sobival aol

erinevvi koolitusmoodulit läbidä'.

Järgmätse pävõkõrrapunk-tina kaeti üle 2017. aastaga tegevüse' ja kinnitedi majandusaasta aruannõh. Tävõvendedi ka MTÜ Setomaa Turismi põhikirja. Hääletüs kinnit, õtedesi omma' organisatsiooni volinikõna Aarne Leima, Helen Kõlvik ja Raul Kudre. Vahtsidõ volinikõna valiti Toomas Sein, Seto Line Reisid OÜ juhatusõ liigõh, ja Pille Malkov, Seto Talo- ja Saatse muusiumi juht. Suur teno Tiit Niilolõ ja Aare Poolakulõ.

Edesi kaeti üle 2016. ja 2017. aastaga Statistikaamõti ja EAS Turismiarõnduskeskusõ külästäjidõ ja sihtturgudõ statistika ja panti mano Peipsimaa Turismi tellimüsel mobiilposit-sioneeringu andmõ' Miktämäe ja Verska kottal.

Lühkolt arotõdi ka' s'oo aastaga tegevusplaanõ.

MTÜ Setomaa Turismi tegevjuht Elin Priks tennäs kõiki osavõtjit ja organisatsiooniliikmit.

Suvistõst maar' apääväni k' audas hõste kostmah

Setomaal om kõik häitsemmä naanu' ja suvi sõit suuri vangõrdõga' sisse. Nakas pääle turismi korghuuaig Setomaal. Om hüä kaia' minevääastaga numbridõ jorro vai statistikat, õt nätä', kedä võisi' uuta' ka' s'ool suvõl.

PRIKSI ELIN

Setomaa Turismi tegevjuht

2017. aastagal käve Verska turismiinfopunktist läbi 435 inemist, kinkõst 244 oll' eesti maalasõ' ja 191 välästupuult kü-lälisõ'. Kõgõ inäbä oll'vällämaaturistõst suumlaisi, järgmätse' vindläse', säkslasõ', hollandlasõ', lätläse' ja prantslasõ'. Pääle turismiinfopunktih k' aujidõ helstädäs ja saadõtas ka' meilikirju küüsimisiga'.

Turismiportaali www.visit-setomaa.ee om huvilislõ Setomaa päämätse' ilosa' kotusõ', sõõgi- ja üümajakotusõ',

sündmüse'.

Kõgõ inäbä om 2017. aastaga sise- ja väliskülälisi üümaja-kotusõ' kasunu' Tarto maakunnah – 117 500 üümaja, Tarto liinah – 112 700, Talinah – 101 900, a ka' Võro maakunnah – 11 700 üüesestjäämist. Eestih üümajal olnu' sise- ja välisuris-test om Setomaa 11.-20. kotusõ pääl. Kõgõ inäp om üümajalõ jäänü' vällämaalaisist vindläisi, suumlaisi, lätläisi, säkslaisi, leedulaisi. Inäp omma' naanu' k' auma ameeriklasõ', prantslasõ', hispaanlasõ' ja itaallasõ'.

Kõgõ inäp k' audas suvitsõl aol – august, juuli, juuni. Suvõl tulõ kõgõ inäbä siseturiste Talinast ja Talina lähkost, tõisil kuiõl k' audas kõgõ inäbä Tarto liinast ja Tarto maakunnast.

2. juunist pääle om Verska turismiinfopunkt ja postkontor vallalõ ka' puulpühä kellä 10.00 – 14.00. Säält müvvas odavabalt piletit Setomaa suursündmuisilõ.

Setomaa Turismi e-mail om turism@setomaa.ee, telefonon 5682 1268.

Kohopiimänulk pidä sõirapäivä

Mi ooda kõiki suurõlõ sõirapääväle Saatse Seto muusiumi 16. juunil alustusõga' kell 12.

Midä kunas tetäs:

11.30 – 12.00 sõiru vastavõtmisõ maitsmisõ jaost (800g – 1 kg)

12.00 sõirapäävä alustus

12.00 – 14.00 sõiru maitsmisõ

Maitstas konkursilõ tuud sõiru katõh kategooriah: traditsioonililõ sõir ja trendiluuja (tuu tähendäs täambätse maiguga') sõir. Väiko avvuhinna saava' kõik, kiä om maitsmisilõ toonu' sõira.

12.00 – 14.30 sõirategemisõ opitarõ

14.45 kõgõ meeleperätsebä sõira vällähõikaminõ

15.00 Alle-Saija Tiatristuudiod etendüs „... ja ubinapuu' häitsese" (Saatse küläkeskusõh)

18.00 sõirapäävä pido lätt edesi Nedsäjä külä bändiga' (Toomõmäe taloh Saaboldah)

Lõõdsapilli mäng Valgu Toomas.

Terveh päiv võit kaia' Saatse muusiumi kraami. Muusiumi moropääl om laat, kost saat osta' sõira, näpotiüid ja talokaupa. Sõirapäävä jakupito alostasõ' karmoskamängjä', bänd nakas mängmä kell 19. Jakupeo aigu võit külästä' kodorestorani Maa-gõkõnõ (massa' saat õnnõ sularahaga'). Üritüs om prii. Tiatrietendüs ja muusiumikülästäus erälde piletiga' (etendüse pilet 3 eurot ja muusiumikülästäus 2 eurot). Jakupeo sis-sepääs 5 eurot. Piledi saat osta' kotusõpääl. Üritüst toetasõ' Rahvakultuuri Keskus ja Eesti Kultuurkapital.

Kokkosaamisõni Saatseh!

Kadarpiku Tiina – naane ku orkestri

6. mail tähist Verska Muusigakooli direktor Kadarpiku Tiina umma 50. sünnupäivä. Timmä jakkus ögalõ poolõ, tä eläs ja palas. Ma käve Tiinaga' kõnõlõmah muusigakoolih.

KITTUSÕ KELLY

Setomaa valla kommunikatsioonijuht

Mäntse' võisi' olla' su vahtsõ' väläkutsõ' eloh?

Ma tii umma tüüd nii kavva, kooni' jovva. Vahtsõh vallah om vaest ka' vahtsit kavvõbahe kaemisi. Ma tahasi' õnnõ ütte asja, õt siih olõsinäplatsi ja rahvast. S'ood tüüd om rassõ tetä', ku latsi olõ-õi. Meil om muusigakoolih väigokõnõ mulk, meil olõ-õi säitsmendät klassi ja tuu om edimäist kõrda. A latsi arv om 44 üteh eelklassiga'. Tuud olõ-õi veid'o, säänestmuudu om kõikaig olnu'. Arvatas, õt muusika tulõ lihtsalt kätte,

a tulõ-õi üte-katõ opitarõga', ütskidõ tunnõga', vaia om õks järest oppi' ja har'ota'. Kõgõ tähtsõp om, õt lats saa tõisiga' kuuh mängi' ja õt täl harinõsi' mõistminõ tüüd tetä'.

Kavva sa siih olõet olnu'?

Ma tulli siiä' kuuli 1989. aasta-ga sügüse, olli muusigaoppaja gümnaasiumih. 2007. aastagani' ollimi Viskari Galinaga' mõlõba' muusigaoppaja', a tuul aastagal läts vana muusigakooli direktor ar'. Ma tahtsõ määnestki' muutust ja sis tuu juhtugi'.

Midä sa viil tiit?

Mul om huvtav aastak olnu'. Kol' juubõlit: Verska muusigakuul sai 20, Räpinä kammerkuur 30, midä ma kõrraldi, olõ näide dirigent, ja kolmas sis hindä sünnupäiv.

Kuvvamuudu sa panõt kõiki ummi töid ja tegemisi kokko?

Määnegi' asi sõit kõõ töösõlõ sisse, piat kuvvagimuudu

Kadarpiku Tiina.

mõistma säädä', õt kõik as'a saasi' täpsel aol tettä. Mul om ka' viil projektikuur – Verska Naiskuur. Ku om tuu Uma Pido aastak, sis kõõ löüdiis naisi, kiä' jo varra nakasõ' kõnõlõmma, õt nä tahasi' laulta'. Ma olõ kõõ nõuh tegemä. Olõ nõuh muusigatunnõtegemä, kooriproovõ tegemä, ansambli juhatamma. Direktoritüü kõrväl om tuu väiga' tervüst toetav. Ku too-õ olõ olnu-us mano määnestki' muusigalist tegemist, sis olõs elo vaest ikäv.

Sa olõet toonu' Verska muusigakuuli rahvamuusiga pillioppõ. Kuvvamuudu tuuga' lätt ja mäane om tulõviguplaan?

Ma avidi ja touksi takast tuud. Sis oll ka' sääne aig, õt õgal puul nakas perimõmuusika ja rüt-mimuusika oppaminõ tulõma muusigakuuli. Ma näi, õt muusigakooli' omma' liisnalt vanah kinni, õt pall'o oppaja' tiiäki-i, midä üldhariduskoolih tetäs. Ma arvssi, õt olõs hüä, ku olõs kokkoputmiskotussit.

Ma soovi, õt latsil olõs võimalus mängi' kotoh, ku om määnegi' pido, ja mängi' üteh tõisiga'. Perimõmuusiga oppaminõ võisi' olla' sääne tiidlik. Mäntsegi' as'a piat olõma kulõmisõ perrä opit, a mäntsilõgi' as'olõ tulõ ka' nuuti näüdädä'. Lats lätt kodo ja täl om meelest jo lännu'. Tä saa kaia' kostekilt kasvai alostusõ perrä. Ku tä siih 7 aastakka ar' k'au, piat tä olõma õks saanu' ka' mäntsiki' muusigatoreetilisi tiidmisi. Ku tä perästpoolõ taht, sis täl om ilm vallalõ, õt tä mõist nuutõlukõ'. Mi olõ tuu tüürista tälle andnu'.

Karmoska om siih viimätsil aastagil järest populaarsõbas lännu', kõgõ inäp meelüs täüskasunuilõ. Kindlahe mi propageeri tuud, õt võtta' perimõsille lisapillis, ja kiä taht põhipillis, sis vöi ka' tuud. Kannõld mängtäs pia õgah solfi-tunnih. Ts' uut plokklõõti ka'. Ja kiä' omma' huvilisõba', käävä' kandlõansamblih. Meil om ka' üts pillitrio. Nimä' nakasõ' Uma Peol esinemmä, seto tandsopeol saatõs jne.

Mäntse' omma' su muusigakavatusõ põhimõttõ?

Mi pia vastutamma ka' andeka opilasõ iist, õt anda' tälle säntsit tiidmisi, õt tä saa järgmisõlõ tasõmõlõ edesi minnä'. Tohi-ilatsõh hirmutekitä'. Latsõlõ tulõ nii keerulitsi ülesandit anda', õt tä õks pingutasi'. Ületäsi' raskuisi. Kunagi' tulõ niikunii tuu aig, koh asi lätt rasõs. Sis tuu üleminek olõ-õi nii karm, ku lats kõrraga' tiid, õt tunni aoga' saa-ai oppi' pillimängu ar'. Üts mu kolleeg om ülnü', õt tõdõ saa selges lava pääl. Ku sportlanõ olõ-õi stadiõniljoosnu' 100000tsõõriar', sis tä maratonilõ saa-ai. Pillimänguh om tuu sama, õt ku pillimängmisõ aig om olnu' väiga' lühkõkõnõ, tuu tõdõ, mia lavalt tulõ, om kuulda',

Su miis om füüsik ja sa olõet muusik. Kuvvamuudu nuu' geeni' latsilõ edesi omma' lännu'?

Gloria om viiuldaja EMTah, magistri edimätsel aastagal. Täks timäst saa orkestrant. Tä ütles, õt tuu om üts karmibiteri-alasit muusigaakadeemiah. Tä om suurõ tüü ar' tennü', õt tä sinnä' saasi'. Tiiä-äi viil, kohepoolõ tä tüüle juhtus, mäntsehe orkestrihe. Ma olõ ülnü', õt mine' vällämaalõ hinnäst tävendämmä, a tä arvas, õt täl om siihki' väiga' hüä.

Poig om kuvvõdah klassih. Tä om säntseh iäh, koh om arvu-dihuvi päämäne, sis õgas makotoh pillimängu väiga' kuulõ-õi. Ma olõ-õi võtnu' säänest taktikat, õt sa piat har'otamma. Täl tulõ rutto ja kergelt kõik kätte. Pujal om õks inäp esä mõotuisi, tälle miildüs rubiku kuubikut kokko panda', ao pääle ja õkka piteh. Päämäne õks arvudihuvi. Kutä matemaatikah vaiva näge, olõs sääl ka' hüä.

Mi olõ-õi säntse' latsõkasvataja', õt mi naka last kohegi' korgõlõ nõstma. Maaelo mõno piat olõma, õt om jutumärgeloodõrdamisvõimalust ka', kulõgmist ja vabaolõkut. Tavaeloh mi olõ-õi distsiplineerit, õt planeerisi' kelläolisõlt uma päävä, a mi tii tuud, mäane tahtminõ tulõ. Hõste spontaannõ om kõik.

Kuvvamuudu latsõst muusigu kasvataminõ k' au?

K'auki-i. Mul olõki-i tuu olnu' mõttõh. Gloriaga ma küll ts' uut irisi ja õiõndi mäntsehi' iäh liisnalt pall'o. Ma olli sis muusigakoolioppaja diplomikaanu' ja ütskõrd ma kaagudi nii, õt tä vässü tuust ar' ja tuust jakku perüs kavvast aost, õt tä sukugi' viiolit kätte võta-as ja suurõ vihaga' üteli, õt ku samõtlõ, õt ma lää muusikat opma, sis unõhta' ar'. Mi olõ keevälitsõ' ku Itaalia pereh. Sis ma ütli, õt ma olõ-õi kunagi' tuud mõtõlnugi'. Ma tiia, ku rassõ om muusigus oppiminõ. Kas vai ülikooliaost mälehtä, õt ku algklassi oppaja' latsi' loengust puul kats kodo, sis meil oll päiv kellä katsani'.

Janika Oras üteli, õt ku sa uma latsõga' kõnõlõ, hiidütäse' näsinnu vaehtõpää tuuga', õt nä omma' su hindäga' väiga' samasäntsens lännu'. Õks tahat, õt lats olõs õnnõlikup ja täl lääsi' parebahekusul, ja siskaet, õt täl omma' nuu' sama' suhtumisõ' mäntse' sulgi', sama ilmavaa-

dõh, tuu hiidütas mäntselgi' aol. Gloriaga' olõ tuud väiga' pall'o tundnu'. Latsõ' omma' nii ku käsnä'.

Su imä oll Leiko koori leelotaja. Mäntsit oppuisi olõet imält saanu' ja midä olõet nuist uma ello üteh võtnu'?

Vanaimä (Maria Sitik) oll ka' Leikoh. Nõukogodõ aig lõigas nii pall'o läbi tuud kohalikku kultuuri, õt tuust om hallõ. Mõtlõ, õt kuvvamuudu mi olõ peräst raamatist ja salvõstuisist opnu' mano. Kah' os olõ-õs nii pall'o mõistust istu' vanaimä kõrväl ja kullõlda' timä laula. Kuki' ma kuuli tuud kõkõ ja tuud om lihtsa hindäh üles löüdä', a tiidligult tetti tuud veid'o. Latsõlõ laulõta-as, tüüd oll vaia tetä'. Pita pääl õks lau-lõti ja latsõ' olli' üteh, a säntsit õdagidõ laulmist meil olõ-õs.

Imä (Aleksandra Kõiv) oll raamadupidäjä ja säält ma olõ saanu' täpsusõ. Ma naka unõhtamma ja lää närvilisõs, ku mul omma' as'a segi. Tõist piteh jal' om mul spontaansus ja taha muuta', taha tetä' midägi' tõistmuudu. Vanaimä oll jumalainemine, imä pääle pahanu' mõntkõrd, õt mille tä kerkoh k'au-ai. Kombit täüdeti väiga' täpselt. Imä ja esä olõ-õs keriginemisõ', a elo lõpu-poolõ oll imä kerkoh raamadupidäjä ja kündlemütüja ja liiku sinnä' tagasi, midä timä imä olõs tahtnu'.

Kost küläst su pereh om peri?

Vanaimä om Verskast ja vanaesä oll Saatserinnast. Esä vanõba' olli' Mats' urist. Nii seto juurõ' ku saa olla'. Üts vanaimä om matõt Petserehe ja tõõnõ Verskahe.

Ma tiia, õt sa piat kostipääväl kodokohvut. Mia sul täpselt plaanih om ja kedä appi olõet võtnu'?

Tuu om inäp mu tütre ja Jane mõtõh. Ütskõrd mi olli kolmõgese kuuh ja tull mõtõh, õt võisi'. Tuu om väiga' suur rabõlõminõ, a Jane om nii kindla, õt tulõ ar' tetä'.

Kohvigu nimi om Kirsitubakas, tuu filmi perrä, koh ma mänge uma klassivelega'. Nal'akas, õt tuusama klassivele tõmmas minnu kooliaol kosast ja no' mængemi filmih paarirahvast.

Kodokohviguga' kamandasõ' mu ja Jane sõbra' ja mu pereh. Mi paku külälisilõ filmist mõõtõt hõrgutisi.

„Nõianeitsit“ tandsmah.

Soku Kristiina pilt.

Verskah tandsõ' latsõ'

Setomaa vallah Verskah kõrraldõdi rahvusvahelisõl stepptandsupääväl, 25. mail tandsusündmüs „Verska tandsulats 2018“.

PIRET TORM-KRIIS

Tandsuoppaja, „Verska tandsulats“ pääkõrraldaja

S'ookõrdsõl latsi tandsupeol oll pia 60 last Verskast ja Oravilt. Nätä' sai I Seto Tandsopidost valmistumisõl seto tandsa, ka' stepptandsu, swingtandsu ja lõbusit latsitandsa. Külälisõna olli' esinemäh Verska Iginoorõ' siäst Allan Kaasik ja Marianne Palgi, Talinast Tandsutrupi MODUS tandsja' Indrek Pihl ja Liis Liivand. Viimätsidõ ülesandõs oll ka' s'ooastagatõ kõgõ parebidõ tandsjidõ väl-

läsõrtminõ. Õt hüvvämiilt jakkusi' pall'osidõlõ, olli' ummi lemmikit valima tulnu' mitmõ' Verska allasutusõ'. Latsiaia eripreemia läts Verska Gümnaasiumi 4.-5. klassi tandsulõ „Sepapoisid“.

Kooli preemia läts Verska Verinoorilõ tandsu iist „Kokastepp“. Nuurikeskus and avvuhinna umaloomingulisõlõ tandsulõ, minkõ autori' ja esitaja' olli' Anni Linnus, Laur Laanetu ja Andris-Robin Talumees. Kultuurikeskus hinnas korgõlt nuurikeskusõ nelä tandsu.

Uma eripreemia oll vällä pandnu' ka' Verska Turismiinfo, a tuud „hüä tahtõ saadikidõlõ“, külälisesinejilõ Allan Kaasikulõ ja Marianne Palgilõ. Viimätsē jää-äs eripreemiaga' võlgu – näide lemmigu' olli'

Aveliisa Savik tüdrokõisist ja Reigo Keem poiskõisist.

Õdagu lõpõtusõs tei' külälisesinejä' ja ka' kohtunigu rollih olnu' Indrek Pihl ja Liis Liivand tiatavas parebist kõgõ pareba'. Verska tandsulats 2018 poiskõisist om Andris-Robin Talumees Verska Gümnaasiumi 5. klassist ja tüdrokõisist Ave-liisa Savik sama kooli 3. klassist. Verska Sanatoorium ja Viikeskus olli' vällä pandnu' umalt puult kingtuse ja avvuhinna võitjilõ – pääse kõõ perrega' Viikeskuistõ. 2017. a tiitliumangu' Rain Oper Oravilt ja Maribell Ainik Verskast anni' rändkarika' vahtsidõlõ umanikõlõ edesi. Tenosõna' ülti juhendajilõ Jane Vabarnalõ, Triinu Arundilõ ja Piret Torm-Kriisile ja minti väiga' suurt torti süümä.

Setomaa 1918. aastaga lõpõtusõl ja 1919. aastaga alostusõh

Setomaa jää-s kuigimuudu suurõh ilmah sündünüst kõrvalõ.

HÕRNA AARE

Ku Saksamaa kaot' sõa, keisriherr aeti minemä, sis olle küüsumine, õt mis saa noist maiõst, koh saksa sõavägi seeh olle. Saksa sõamihiil olle viländ sõavälä pääl olõmisõst nigu tõisilgi.

Nii nä kuuludi' õgal puul rõõmsahe, õt no' om kodominek. Eesti riigimiihist üts jago olle viil saksa vangilaagrih – nigu Konstantin Päts – timä saiõ tagasi 20. novembril. Laidoner olle punatsõh Peterburih, selle õt sakslaisi vasta võitlõva mehenä usu-s tä näid, arvas', õt võedas kinni.

Timä joudsõ Eesti üle Soomõ 8. detsembril. Eestihe jäänü' ni vangist vällajäänü' riigimehe' naksi' 12. novembril tegemä valtsust – jagama ministrikotsit. Saksa valtsusõl ja saksa sõaväel pallõldi niikavva tugi-da' Eestit, ku saias kokko Eesti rahvavägi ni valtsus.

A nigu meil õks: läts jagõlõmisõst kotsidõ jagamisõga. Ni kats nädälit jagõldi tühjä.

Verrev Vinnemaa mõtlõki-s Eestist ilma jäää' ehkki näide päämiis Läänemere maa ja rahva lubasi 1918 är' Saksamaalõ. Viilinäpet, tsihtsäeti Saksamaa pääle, taheti alostada' üleilma verevõtõpõrahüst. Nituu, õt 24. veebruaril 1918 olle vällä hõigat Eesti Vabariik, tuu tähend' näile viil veidembä.

16. novembril 1918 tetti ot-sus, õt verrev sõda pandas viirdümä pääväminengu poolõ. Vereväle väele anti käsk säääl, koh and', saksa sõamihiiga rahumiilne maiõ ülevõtminõ kokko leppü'. 27. novembril 1918 naas' verevidõ jo kõrdapite pääletulõminõ. A õnnõ sis ka 27. novembril jouti Talinah kokko leppü' Vabariigi Ajutinõ Valtsus. 29. novembril kuulõtõdi välläväkke kutsminõ ni sõakõrd õle terve Eestimaa.

1. detsembril kirot' Päts: „Esämaa om kõkõ suurõmbah hädäh. Eesti rahvas piat kõik uma jõvva kokko võtma, õt nur'adumalda' rüüvli' ja rahu ärhukkaja' veritsidõ päiega õle piiri tagasi pessä'.“

Lehte tegevä':

Toimõtaja Kauksi Ülle, tel 5656 9079, e-post: kauksiyllle@gmail.com

Toimõtaja (lisaleht Vahtsõt Vallah) Kittusõ Kelly, tel 522 0661, e-post: kelly.kittus@setomaa.ee

Keeletoimõtaja Palmi Silvi

Seto keele tõlkja Sarvõ Öio

Makett ja külesäädmine Saluveere Tomi

Välläandja: Setomaa Liit

Setomaa kolleegium: Külviku Helen, Kauksi Ülle, Laaneotsa Annela, Matvei Arvi, Sarvõ Öio, Leima Aarne, Kruusamäe Meelike, Jüriõ Vello, Järvelli Rein, Leima Evelin, Mustimetsa Indrek.

Trükjä: Printall AS

Lehe ilmumist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm ja lisalehte Vahtsõt Vallah Setomaa völd.

KAASTÕÜ' saata': kauksiyllle@gmail.com vai Setomaa aoleht, Obinitsa külä, 65301, Võro maakund.

SETOMAA VALLA UUDISÕ' saata': kelly.kittus@setomaa.ee.

Tähtaig õga kuu 20. kuupäiv.

Lehe telminõ ja reklaam: tel 5627 3889, info@setoinstituut.ee

Pihkva liina ümbre naksi' punasõ' pääle tulõma 25. novembril ümbre. Vasta saisi' vinne valgõ' ni saksa vää'. Viimäts'e' a naksi ts' uut mässämä, kullõ-s ummi ülembidõ sõnna ni lasi' verevit õnnõ sis, ku viimädse' näile jo püssätulõga külge tulli'. Pihkva liinah naas' pääle ka verrev mäss. Suur jago vinne valgidõ sõamihi lätsi' lihtsalt är' umma kodo. Valgõvinne rahvast peri Bulak-Balahhovits uma salgaga liiku läbi Irboska-Petsere.

Tii pääl olle laskmist verevidõ madrussidõga ni kotosõ-pääl verevidõga. Vastsõliina kotsil tii pääl juhtu üte ohviteri sõnnu perrä sääne lugu: „Oll' õtak, piaaigu üü, oll' peris pümme jo vällä. Taivas olle pilvi täüs. Ni sis näie, ku - viimänegi miis - taivah pilisemäh valgõt risti!“ Olle, kuis olle, a märtsikuust pääle anti Vinne Põhjaarmee sõamihiilõ käsk kanda' kura käüse pääl valgõt risti, õt näid är' tuntasi'.

Pihkvamaa suurõmbidõh liinuh võti' verevõ' kõrraga pantvangõ. Pihkvah 300 inemist, kinkõst 100 säälsamah maaha lasti. Koon' maikuuni võeti kinni 1500 inemist, kinkõst 300 saiõ kuuli.

Kedä takah kiusati, piinati ni tapõti, olli' ka preestri' ja vaimuliku'. Pihkvamaal lasti aastil 1918-1941 maaha 250 vaimulikku, üle Vinnemaa tiidäolõvalt 110 700 kerigutiinjät.

1919. aastaga jaanuarih hukati Petsereh Saatse preestri esä Vassili ja timä kaaskannataja tääkan Stefan.

Pihkva liina jäie' verevõ' pidämä ja hõngu haardma. Sis luudi side sakslaisiga ni lepüti kokko aig, kunas määnegi kotos ilma sõalda üle andas. Nii läts Võro liin 8. detsembril 1918 saksa sõaväe käest verevõ Vinnemaa kätte.

Õga Setomaa juhi' ka jätäs asja niisamata. 21. novembril saadi' kolm seltskunnategeläst – preestri Raag ja koolioppaja' Univer ni Lukas Eesti Ajutisõ Valtsusõ pääministrilõ kirä. Kiräh nõvvõti Setomaa liitmist Eestimaaiga läbi Vabariigi Valtsusõ esindäjä nimetämisõ Petserimaalõ ni Eesti kaitsõvää saatmisõ. Peeti tarvilikust ka piire kinnipandminõ Vinnemaa tsihih, õt lõpõtada' söögikraam välläviiminõ.

22. novembril anti Eesti Vabariigi Ajutisõ Valtsusõ komisari kotos Boris Ustavilõ, kiä olle Taeluva preestri Karp Ustavi poig. Koon' 2. detsembrini om saadõt tälle Eesti Vabariigi Ajutisõ Valtsusõ kõrralduisi, ehkki tä 1. detsembril jo Paadermaal om kirotanu ettekandõ, õt 27. novembril omma' verevõ' Petseri maakunna ja Petseri liina hindä ala võtnu'.

Liina tulli' verevõ' 30. novembril – arvada' pääle Pihkva sadamist komissar Boris Ustav läts Petserest minemä, või olla õt Vinne valgidõ läbimineki peräst.

Siist siis meelehipidämisõst – juttuust, õt õnnõ 10-kilomeetrinõ suurõstükü laskmisõ kaus olle tuu, mis tõio Setomaa Eesti Vabariigi külge, pia-i tävvelistõ paika.

Ku Eesti hindä valtsusõ ni rahvavää säädminõ olle kergelt summah, tegemist olle õgalpuul, a õks jo novembrih löüti tarvilik olõvat Petserimaa jaost valtsusõ esindäjä paika panda' ni tälle ka kõrralduisi anda', sis loeti mi maad Eesti riigi osast. 16. detsembril om Boris Ustav kirotanu siseministeeriumihe, koh kinnitäs, õt seto' omma' eestimiilse', kotosõpääl vindläisilõ meeleperi olõmisõst olõsi' vaia jättä' as' ajaminõ vinnekiilsest edeotsah ni jaka' Petserimaal leeväviljä.

Verevidõ sissetulõkiga kor'ati inemisi komiteedehe, naati rahvast kihotama kerigu vast, Petseri mastõrast käve läbi õgasagamatsi verevidõ salku. Üts näist tahtsõ munkõ tiidmise perrä koobah vallahõ murda Petseri mastõra üte edimätsse eläniku Vassa kirstu.

Ku tääkega olle naatu kangtama kaast vallahõ, karas' säält tuli vällä. Verevõ' madrusõ' pagõsi' minemä. Munkõ jäie veidembäst ni sis naas' kloostrih kõrda pidämä Arkadi, Seretsüväst seto peritolu arhimandriit. Õt Petrograd olle raudtiid pite lähkoh, säääl söögikraami veidõ, sis toitlustussalga' säält käve' maadpites söögikraami kokko korjamah ja är' vidämäh. Niisamata mõlssi' kotosõpääl verevõ': massõti tagasi vannulõ vihavainlaisilõ, Talina poolõ vooõ' verevidõ väe', kiä' ka võti', mis meeleperi olle. Nii nigu tuudaigu teie' pia kõik sõa'.

Kammand' tsekaa, kiä võtt' pantvangõ, jaanuarih naati maaha laskma innitsit võimu man olõjit ni vaimulikkõ. Petseri liinapää ni timä abi haud om tuust aost mastõra alomitsi värju man. Inne olle säääl ka mälestüstahvli, minkõ jälg om parhilla' mastõra müürü seeh viil nätä'.

Avaihtõpääl olle' Eestile appi tulnu' suumlasõ' ja inglisõ laiiva', Eesti rahvavägi lõpõt' pakõmist, valmist saiõ' soomusrongi', soomusmassina' ni Eesti sõda naas' tagasi viirdümä.

Jo 30. jaanuaril kuuldu Petsele lähembähe tulõvat lahingumürinät.

Sõda joudsõ Setomaani, õt siiä' jäää' tervest aastagast.

Nedsajā külä matk.

Valgu Meele kogo pilt.

Nedsajā küläseldsil sai 10 aastakka

Itse Urmet.

Lõivu Merlini pilt.

2008. aastaga suvistõpühäl sai Nedsajā külä rahvas Tedrekukõ talo moro pääl ütids lavva takah kokko, õt luvva' Nedsajā Külä Selts MTÜ. Mõtõldi, otsustõdi ja tetti ar'.

ITSE URMET

Nedsajā külävanõp

No' kümme aastakka ildaba 20. mail tähistedi tuud tähtsät päivä ütids külämatkaga' „Lätsi ma, lätsi ma läbi külä huulidsa“. Paistu, õt matka mõtõh kõlbas, selle õt üteh vöödõti nii pini' ku ka' latsõ' vankridõga'. K'avvu' tull umbõs 17 km, a tuu oll jaotõt säänestmuudu, õt õgaüts sai valli' hindäle jovvuperrä maa vai käve kõik läbi. Mi käve müüdä vannu küläteid ja talokotussit, koh tiidjä', mälehtjäjä' kõnõli' innitsest aost, säälelänü' inemisist, jutta näist jne. Pall'õ' sai' k'avvu' kotosih, koh nä inne olõ-õs k' aunu', ja sai' tiidä uma külä aoluust tiidmisi, midä nä inne tiia-äs. Ja kõik sai' olla' umakülä inemisiga' kuuh ilosal pääväl vällä. Matka lõppu tähistedi puh-

talt kasvatõt söögikraamist tor-di ja ütids peoga', koh oll ka' Nedsajā Külä Bänd. Matka ja peo aol tulõtõdi miilde ka' tuud, midä om 10 aastaga joosul tett. Matka ja peo söögikraami tei' Nedsajā külä inemisõ' eis' ja ka kõrraldus oll küläinemisi hindä puult. Ait'umma näile kõigilõ!

5. mail oll s'oo aastaga edimäne üldkuuholõk ja 16. mail oll kõrdategemisõ talos, koh pääle külärahva oll kohal ka' hulga tehnikat. Korstõdi külä-maja ja plats, niideti ja lõigati vösso. Küläplats sai pall'õ ilosap. Aprillih sai külätiik puhastõt ja hõõrtet munnõ, nii õt om õkapiteh teküs kevväi olnu'.

Nedsajā külävanõbana kut-su ka' tõisi Setomaa külli küläseltsse luuma, külävanõbit valima ja uma küllih tegevüisi edendämmä. Sis muutus uma elokeskkundki' parebast ja hindä tegemisist tulõ kõgõ suurõp hüämii. Õgah küläh võiva' tahtmisõ' ja vajadusõ' olla' erinevä', a õga külä rahvast tiidummi tahtmisi, vajaduisi õks kõgõ parebahe. Päälegi': eis' tett – hõste tett.

Ilosat ja tegüsät suvvõ teele kõigilõ!

Kooli spordipäiv

Meil Meremäel oll' 17. mail kooli spordipäiv.

HAINA GREETE

Meremäe Kooli 5. klassi koolilats

Tuu alas' hummogu kell ütessä. Spordipääväga kuuh oll' meil ka vahtsõ spordiplatsi avaminõ. Plats om tegelikult küll vana, a tedä om vaehtõpäääl kõrda tettü. Meil om nüüd väega moodu perrä ja kinä spordiplats, koh om hüä sporti tetä'. Spordipäävä juht oll' Tarrosõ Rein.

Üte pikä rivi pääle saisi' kõik kooli- ja latsiaialatsõ' ja oppaja'. Ka uma kooli lipp lehvisi. Algul mi teksemi üte ringi kõik kuuh joosurata pite ümbre platsi marssõh ja sis lätsimi uma kotosõ pääle rivih jal tagasi. Sis tull' mi kõrd tandsu esitädä'. Tuu tandsu olli mi selgest opnu playback show aost. Ka s' oovuur tull' meil tands peris hõste vällä. Perästpoolõ sai mi kringlit ja morssi.

Meremäe kooli spordipäiv.

Järvelli Maineri pilt.

Sis jaati meid gruppidõhe: latsiaialatsõ', 1.-3. klass, 4.-6. klass, 8.-9. klass. Naksi' pääle õgasagamatsõ' võistlusõ': joosti, visati palli, tougati kuu-

li, hüpäti kaugust ja tetti muudki viil. Ku nuu' spordiala' kõik läbi sai', seimi kõtu täüs ja lätsimi kodo. Oll' illos ja hüä päiv vahtsõ staadioni pääl.

Setomaa valla mõttetalgud.

.... pildid.

Setomaa valla arengukava mõtte- talgud said avalöögi

Setomaa valla arengukava koostamine sai 23. mail võimsa avalöögi arengukava mõttetalgutel, mis toimusid Setomaa Turismitalos.

KELLY KITTUS
Toimetaja

Mõttetalgutel osales ca 50 erinevas vanuses ja erinevast valdkonnast pärit inimest. OÜ Teravik korraldatud mõttetalgutel oli vaba ja meeldiv õhkkond, mis soosis omavaheliste usalduslike mõttevahetuste tekkimist.

Avatud ruumi meetodil arutati gruppides erinevate teemade üle, näiteks:

Kuidas jõuda selleni, et Setomaa oleks mahe piirkond?

Kuidas elada kooskõlas Setomaa loodusega?

Kuidas tekitada Setomaa-le kolinud inimestes soov siia jääda?

Kuidas kaasajastada tugiteenused noortele ja peredele?

Ühiselt arutati meie kui valla elanike trumpide üle, Setomaa rikkuste ja arenguvajaduste üle. Mõttetalgud koordineerisid Meel Valk, Mari Kaisel, Ivika Nõgel ja Urmas Peegel.

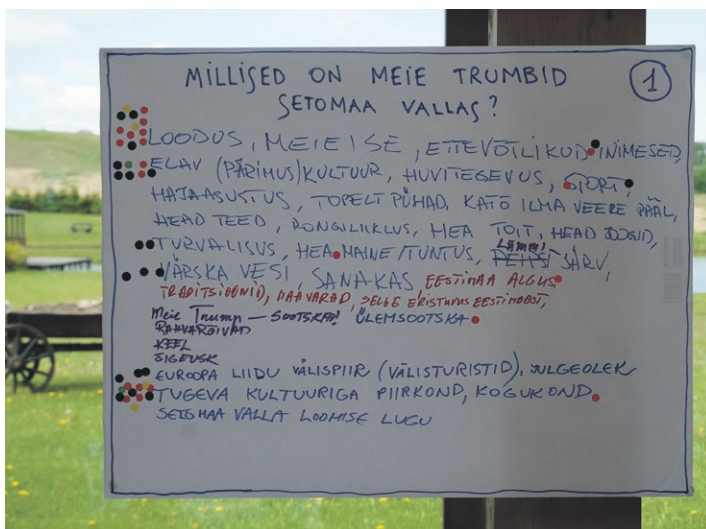
Alates 30. maist lähevad käima valdkondlikud töögrupid, mis on samuti avatud kõikidele huvilistele.

Töögruppide toimumise ajad:

- 1) Kultuur, sport, vaba aeg: 30. mail kell 9.30-12.30 Värskas Kultuurikeskuses;
- 2) Sotsiaalvaldkond: 30. mail 14-17 Värskas Kultuurikeskuses;
- 3) Loodus- ja elukeskkond: 1. juunil 9.30-12.30 Obinita Külakeskuses;
- 4) Majandus: 1. juunil 14.00-17.00 Obinita Külakeskuses;
- 5) Haridus: 6. juunil 9.30-12.30 Mikitamäe teeninduspunktis;
- 6) Juhtimine, koostöö ja kommunikatsioon: 6. juunil kell 14.00-17.00 Mikitamäe teeninduspunktis.

Töögrupe viib läbi OÜ Teravik.

Tõnis Kase ja Doris Kudre.

“Märka järgnevat põlvkonda”

Eesti Olümpiakomitee (EOK) kuulutas 10.05 välja „Märka järgnevat põlvkonda“ järelkasvutiimi 2018. a koosseisu, kuhu valiti 32 sportlast, 31 treenerit 28 spordialalt. Noorsportlaste stipendiumid moodustavad 56 000 eurot, sportlaste treenerite toetused 31 000 eurot. “Märka järgnevat põlvkonda” koosseisu kuuluvad ka Setomaalt pärit Tõnis Kase ja Doris Kudre.

VIGURVÄNT 2018 võit tuli taas Värskasse

18. mail toimus Tartus liiklusvõistlus VIGURVÄNT 2018, kus lapsed said näidata oma liiklusteadmisi ja jalgrattavalitsemise oskust.

ELLE TIKKOP

Värskas Gümnaasiumi õpetaja

Värskas Gümnaasiumist osales jalgratturite liiklusvõistlusel 4. klassi 4-liikmeline võist-

kond, kuhu kuulusid 2 tüdrukut ja 2 poissi: Leenu Priks, Kelli Raiv, Hendri Toobre ja Reigo Keem.

Värskas Gümnaasiumi võistkond oli ka sellel aastal kõige tublim.

Kool saavutas taas esimese koha ja sai jälle auhinnaks jalgratta.

Eraldi toodi välja 3 kõige osavamalt jalgratturit.

Värskas Gümnaasiumi kõige osavam jalgrattur on Hendri Toobre.

VIGURVÄNT 2018.

Vasakult Andrus Sild, õpetaja Eevi Jüriöö, Lisette Tammisto ja Ragnar Raamik.

Murdekeelsete luuletuste lugemise võistlus Sännas

10. mail toimus Sännas murdekeelsete (võrokeelsete) luuletuste lugemise võistlus, seekord juba 18. korda.

VELLO JÜRIÖÖ

Üritus on pühendatud Sännas kandist pärit kirjaniku Artur Adsoni mälestuseks.

Võistlust korraldasid Võro Instituut ja MTÜ Sännas Mõisakeskus ühes MTÜ-ga Sännas Kultuurimõis.

Esimest korda toimus võistlus 1999. aastal. Võistlejaid hinnatakse eraldi vanuserühmades.

Enamus võistlusel esinejatest on tavaliselt ette astunud võrokeelsete paladega, nii oli ka seekord murdekeelsete luuletuste võistluse põhikeeleks võro keel.

Esimest korda selle võistluse ajaloos esineti ka teises kohalikus keeles – seto keeles.

Seekord astus hindajate ja kuulajate ette kokku 35 õpilast, lasteaialastest kuni põhikooli lõpuklassini välja.

I koha vääriliseks 5. – 9. klassi esinejate hulgas tunnustati Mikitamäe Kooli õpilased Li-

sette Tammisto (9. kl), Ragnar Raamik (7. kl) ja Andrus Sild (7. kl), kes esitasid luulepõimiku „Ma Sinno hoiassi“, mis oli kokku seatud I. Vananurme, P. Lehestiku, S. Karro, S. Salo, K. Kaupo ja I. H. Koduvere loominguks.

Nende etteaste sisuks oli oma kodu, selle ilu, tähtsus ja hoidmine. Õpilasi juhendas Eevi Jüriöö.

Setomaa Vallavolikogu istung

31. mail Värskas

- Kinnitati Värskas Vallavalitsuse 2017. aasta konsolideeritud majandusaasta aruanne, Mikitamäe Vallavalitsuse 2017. aasta konsolideeritud majandusaasta aruanne ja Meremäe Vallavalitsuse 2017. aasta konsolideeritud majandusaasta aruanne.
- Kuulati revisjonikomisjoni tegevuse ülevaadet.
- Otsustati sõlmida koostööleping Vene Föderatsiooni Pihkva oblasti Petseri rajooniga, edendamaks piiriüleste ja partnerlussuhete arendamist ja laiendamist majanduslikes, teaduslikes, tehnilistes, sotsiaalsetes, kultuuri- ja spordiasjades, traditsioonilise piirkondliku kultuuri säilitamiseks, ühiste programmide ja projektide arendamiseks ja rakendamiseks.
- Otsustati anda luba MTÜ Terve Võrumaa ja MTÜ Võrumaa Omavalitsuste Liit ühendamiseks.
- Kehtestati avaliku ürituse korraldamise ja pidamise nõuded.
- Tunnistati kehtetuks Mikitamäe Vallavolikogu 26.09.2013 määrus nr 14 „Mittetulunduslikuks tegevuseks toetuse andmise kord“.
- Muudeti Setomaa Vallavolikogu 25.01.2018 otsust nr 5 „Setomaa Vallavalitsuse hallatavate asutuste koosseis“ seoses Obinitsa Lasteaia liitmisega Meremäe Kooliga.
- Toimus Meremäe Kooli põhimääruse esimene lugemine.

Kodutoetus lasterikastele peredele

Kodutoetus aitab lasterikastel peredel parandada oma elamistingimusi.

Kodutoetuse taotluste vastuvõtt on avatud. Taotluste esitamise tähtaeg on 11.06.2018.

Kellele sobib lasterikaste perede toetus?

Riiklik tagastamatu toetus eluasemetingimuste parandamiseks ja kaasajastamiseks on mõeldud lasterikastele peredele, kus kasvab vähemalt kolm kuni 19-aastast (kaasa arvatud) last, kes elavad rahvastikuregistri kande alusel projekti objektiks olevas eluruumis

(v.a uue eluaseme soetamise, elamiskõlbmatu eluaseme ümberehitamise või püstitamise korral).

Toetusskeemi sihtgrupiks on madala sissetulekuga leibkonnad, kellel puudub kas leibkonna vajadustele vastav eluase või olemasolev eluase ei vasta elementaarsetele elamistingimustele, sealjuures puudub vee- ja kanalisatsioonisüsteem või pesemisvõimalus, katus ei ole vettpidav või küttekolded ei taga eluaseme optimaalset sisetõhu temperatuuri.

Lisainfo: www.kredex.ee

Seto Talumuuseumi uudised

Alates maikuust on Seto Talumuuseumi struktuuris toimunud muudatused. Aprilli lõpus läks väljateenitud puhkusele muuseumi asutaja ning kauaaegne juht Laine Lõvi.

Muuseumipere tänab Laine tehtud elutöö eest ning soovib head puhkust. Muuseumi tegevusi haldavad nüüd järgmised inimesed:

Seto Talumuuseumi direktor Pille Malkov

E-mail: pille@setomuseum.ee

Telefon: 5304 1222

Muuseumi juhtimine.

Seto Talumuuseumi müügijuht Evi Rohtla

E-mail: info@setomuseum.ee

Telefon: 505 4673

Külastused, toitlustuse tellimine Tsäimajas, ekskursioonide kokkuleppimine, käsitööpoodi kaupade vastuvõtmine.

Seto Talumuuseumi programmijuht Kersti Virro

E-mail: kersti@setomuseum.ee

Näituste kavandamine, üritused, turundus, reklaam.

Seto Tsäimaja seintel on kuni augusti lõpuni näitus „Kõivo Anna hamekirjad“.

Seto Talumuuseumi rõivaaidas on kuni septembri lõpuni näitus „Üte talo näputüü“.

1.06 on Seto Talumuuseumi suvehooaja avamine, kus on tegevusi nii suurtele kui väikestele külastajatele.

19.05 oli muuseumiöö, kus Seto Talumuuseumis kõlas karu- ja moškamuusika.

Tasuta õigusnõustamine erivajadusega inimestele

Eesti Puuetega Inimeste Koda (EPIKoda) koostöös sihtasutusega Õigusteenuste Büroo (ÕTB) alustas aprillist 2017 õigusnõustamise teenuse pakkumist keskmise, raske või sügava puudega inimestele.

Erivajadusega isiku elukondlike õigusküsimuste lahendamiseks võivad sihtgrupiesindajana nõustamisele pöörduda ka sihtgrupi hooldajad või pere liikmed.

Teenuse eesmärgiks on tagada erivajadustega isikutele õigusnõustamine ja abistamine igapäevasel ametiasutustega suhtlemisel ning asjaajamisel.

Õigusabi tagatakse elukondlike õigustemured lahendamisel: võlad, eluase, pereasjad, tööasjad, toetused jms kohutamisega õigusnõustamisega (vajadusel ka veebisilla vahendusel (Skype)), õigusinfot saab

küsida telefonitsi ja veebinõustamise teel.

Õigusnõustamise teenust pakutakse 15 ligipääsetavas nõustamiskohas üle Eesti koostöös maakondlike puuetega inimeste kodadega.

Teenus on sihtgrupi jaoks tasuta.

Õigusnõustamise teenust osutatakse Võrus Võrumaa Puuetega Inimeste Kojas (Lembitu 2, Võru) iga kuu 2. kolmapäeval.

Õigusnõustamiseks on vajalik eelregistreerimine SA Õigusteenuste Büroo telefonidel: 601 5122 või 53 850 005.

Vajadusel on võimalus kasutada nõustamisprotsessis viipekeele tõlki.

Täpsem info teenuse kohta on leitav EPIKoja veebilehelt www.epikoda.ee/oigusnoustamine.

Lisainfot annab Tauno Asuja, Eesti Puuetega Inimeste Koja peaspetsialist, tel: 661 6614, e-post: tauno.asuja@epikoda.ee.

Teeremont.

Kelly Kittuse pilt.

Teede rekonstrueerimistööd

Hetkel on käimas Tartu-Räpina-Värskas maantee Mikitamäe-Värskas lõigu ja Karisilla-Petseri maantee Karisilla-Reha lõigu rekonstrueerimistööd.

Lisaks luuakse Värskas Kultuurimaja ristmikust Lobotka ristmikuni kergkliiklustee koos tänavavalgustusega.

Palume liiklejalatel varuda kannatust. Liikluskorraldust juhitakse fooride abil. Tööde lõpptähtaeg: oktoober, 2018.

Looduslähedane ja naiselik Kudrun Vungi asub Seto Kuningriigi kallal tööle

KELLY KITTUS

Toimetaja

Kudrun, räägi endast. Kes sa oled ja kust tuled?

Olen hetkel peamiselt vabakutseline kunstnik ja kujundaja. Tegelen ka puutöö õpetamisega Lääne Ühisgümnaasiumis ning kunsti ja meisterdamise õpitubadega erinevatel lastel suunatud üritustel.

Kasvasin Mulgimaal Mõisaküla linna lähedal, kuid olen tihedalt seotud ka Tartu kandiga oma emapoolse suguvõsa kaudu. Lõpetasin Noarootsi Gümnaasiumi, Tartu Kõrgema Kunstikooli mööbli kujundamise ja restaureerimise erialal ning kunstõpetaja magistriõppe Tallinna Ülikoolis.

Nüüd olen jõudnud ringiga tagasi Tartu kanti ja tegutsen peamiselt siin. Minu viimatistest erinevatest ametitest võiks veel välja tuua Sprayprinteri koolitaja ja printija, Hiina massaaži tegija, lasteraamatute illustreerija, teatrietenduste kujundaja. Lisaks olen tegev kunstirühmituses Delegatsioon K, kus tegutseb neli vahvat ja loomingulist k-tähga algava nimega naist Tartust.

Kuidas sai sinust Seto Kuningriigipäeva kujundaja? Ja mida sa täpselt kujundama hakkad?

Minu hea sõber Kelly, kes nüüd Setomaale tööle ja elama kolis, jagas minuga kujundamise konkursi kuulutust ning mõtlesin proovida.

Olen varem teinud teatrietenduste kujundusi, kuid mitte midagi nii suurt nagu Seto Kuningriigipäev. Seega on see minule täiesti uus väljakutse. Hakkan kujundama kahte lava, erinevaid viitasid ning silte ja teisi detaile, mis on peoplatsiga seotud.

Millised on olnud sinu siiani kõige põnevamad/väljakutsuvad projektid?

Kõige rohkem rõõmustab mind lasteraamatute illustreerimine, kuid seda tööd ei tule paraku väga tihti ette. Kuna olen seotud Tartu Tudengiteatriga, siis on mul olnud võimalus tegeleda teatrimaagiaga: kostüümide ning lava kujundamisega, lisaks kõik sellega seotud trükiste (plakatid, flaierid) kujundused.

Täiesti uus ja põnev asi minu jaoks on olnud spreiprintimine. Sprayprinter on Tartu leiutaja poolt välja mõeldud nutikas käsiprintija, millega saab pilte ja kujundusi seintele printida. Hetkel vallutab see seadeldis ning tema edasiarendused maailma, mina aga õpetan huvilistele, kuidas seda kasutada, ning viin läbi õpitubasid.

Mis seob sind Setomaaga?

Ma olen alati teadnud, et minu isapoolne vanaisa Roland Vungi on siitkandist pärit, kuid põhjalikumalt uurisin oma isapoolset tausta just seoses Seto Kuningriigipäeva kujundamise

Kudrun Vungi.

Raul Pärma pilt.

töoga. Pidin aru saama, miks see töö just mulle sattus. Minu arusaamist mööda ei juhtu midagi lihtsalt niisama, kõigel on mingi mõte.

Kuna olen rohkem tegutsenud Tartumaa kandis ning siin on mul palju emapoolseid sugulasi, siis see Setomaa liin on jäänud veel täitsa avastamata. Ilmselt on õige aeg seda nüüd teha ja usun, et Setomaasuudab mind võluda ja üllatada.

Milline on sinu kõige kaunim mälestus Setomaast?

Olen mõned korrad Setomaal ringi sõitnud, matkanud, sibulaid ostnud jne, kuid põhjalikum avastamine ootab alles ees. Kindlalt tean aga, et siin elavad rõõmsad, vahvad, tegusad ja külalislahked inimesed.

Elad ka ise maal, toimetad oma maamajas ja korraldad seal kunstimuuseumi. Miks oled otsustanud just maaelu kasuks? Mis on maaelu plussid?

Peaaegu elamine-olemist üheks loomulikuks osaks minu elust. Veetsin oma lapsepõlve metsa- ja külavahel ringi joostes. Sattusin siia Tartu lähiste-

le oma esivanemate tallupärast vanaisa surma, 6 aastat tagasi. Seni olin siin viibinud peamiselt oma lapsepõlvesuvedel. Alguses oli veidi hirmutav sattuda väikesest korterist suurde peaaegu 100-aastasest remonti vajavasse maamajja, koos suure aiaga. Pikapeale olen võtnud omaks maal elamisega kaasneva aeglasema rütmi ning mõistnud, et tegemist on pikaajalise protsessiga ning kõike ei saagi kohe ja nüüd.

Kuna loomapidajat ega põlumeest minust ei ole, siis olen otsustanud tegeleda oma talus sellega, mida ma kõige paremini oskan: kunsti ja käsitööga. Aasta tagasi alustasin vaikselt Kunstitalu ideega. Eesmärgiks oleks tekitada kohapeal õpitubade ning kunstiga seotud ürituste läbi viimise võimalust. Ideaalis võiks tulevikus siin olla väike puutöökoda-pood, kussaaks ka õpitubasid läbi viia.

Sinu loodud kunstiteosed on väga naiselikud, julged ja värvikirevad. Kas su tööd iseloomustavad sind ennast?

Mulle on alati meeldinud kujutada ilusaid naisi: selles on midagi maagilist, lootusriikast

ja rahustavat, lõputut inspiratsiooni pakkuvat. Juba mitu aastat olengi näitustel esitlenud just sellist pigem silmailu pakkuvat kui mõtlema panevat kunsti. Üks osa minu elufilosoofiast on see, et elus võiks olla võimalikult palju headust, tasakaalu ja ilu. Proovin oma kunstiga seda edasi anda ja ise pidevalt sellise oleku poole liikuda. Mõned aastad tagasi maalisin oma esimesid noorte,

minuvanuste naistena ja see oli minu moodus neid ja iseennast rohkem tundma õppida.

Kuulud kunstnike rühmitusse Delegatsioon K. Kuidas kokku saite ja mis teid ühendab?

Nagu ma eespool juba mainisin, siis meid on kokku neli Tartu kandi naist: Kärt Rebane, Kristina Viin, Kairi Kliimand (KAIRO) ja Kudrun Vungi. Teadsime natukene üksteist

juba varem, aga meid liitis kokku soov maalida oma muude tegevuste – laste, elutormide ja tööde kõrvalt ning selline koostegutsemine tundus kõige produktiivsem, sest kambavaim ei lase luuslanki lasta, vaid asjaga ikka aktiivselt tegeleda.

Igal sügisel juba viiendat aastat järjest oleme teinud ühisnäituse Tartus, sel kevadel esmakordselt ka Viljandi kultuurikeskuses. Nüüdseks on meil Tartu linnas ka ühine ateljee, kuhu kunstihuvilised saavad tulla meie loomingut uudistama.

Mida põnevat peale kuningriigi su elus veel toimub? Millised on tulevikuplaanid?

Olen veidi aja maha võtnud ja rohkem oma kodutalus tegutsenud. Olen seotud oma 8-aastase poja tegemistega, tuunime elukaaslasega elamist. Peale kuningriigi uusi pööraseid väljakutseid veel vastu pole võtnud. Suve jooksul ootan paaril korral Kunstitalu külla Haldjapere linnalaagri lapsi, et nendega koos meisterdada ja looduses seigelda. Kindlasti on plaan kunsti teha ja uuteks näitusteks valmistuda.

Annad sa kuningriigi kujunduse kohta vihjeid ka või jätad kõik saladuseks?

Hetkel viin ennast kurssi kuningriigipäeva traditsioonide ja eelnevate üritustega, et arvestada selle kandi omapära ja pärandit.

Natukene tuleb kombineerimist vanaga, aga eesmärgiks on pakkuda ka midagi uut. Selline hajus jutt, seega pigem jääb praegu saladuseks.

Valla juhid kohtusid metropoliit Stefanusega

Jüripäeval viibis Setomaal EAÕK metropoliit Stefanus, kes osales pühapäevasel jumalateenistusel Värskas kirikus ja kohtus esmaspäeval Setomaa valla juhtidega. Kutsutud olid ka kõik Setomaal teenivad preestrid: isa Andreas, isa Viktor ja isa Peeter.

AARNE LEIMA

kultuurikomisjoni esimees

Kohtumine oli ajendatud valla kultuurikomisjoni 11. aprilli koosolekust, kus arutati põhjalikult Setomaa kirikute ja koguduste olukorda ning edasist koostööd vallaga. Vald on see, kes võiks aeg-ajalt võtta kõik Setomaa kogudused ühe laua taha. Komisjonis leiti, et kindlasti tuleks kirikuelu puudutav osa kirjutada ka valla loodavasse arengukavasse. Preestrite sõnul ei ole Eestis just igapäevane, et ühe valla volikogu ja omavalitsus tunnevad muret kirikute ja koguduste käekäigu pärast. Küll peaski see olema iseenesestmõistetav Seto-

maal, kus õigeusk ja sellest tulenevad rahvakombed on seto kultuuri lahutamatu osa. Kõiki neid mõtteid jagati kohtumisel metropoliidiga.

Veel räägiti Setomaa tsäsonate olukorrast. Kuigi siiani ei ole probleeme olnud, ei peetud õigeks, et mõned neist asuvad eramaadel. Valla poolt väljendati muret Obinitsa laguneva vana kool-kiriku üle, mis praegu kuulub kirikuvalitsusele. Metropoliidilt küsiti rohkem informatsiooni seoses Berezje külla rajatava kloostriga. Kuulsime, et oodatakse riigikogu otsust Petseri kloostrist saadava võimaliku hüvitise kohta. Osa saadavast rahast on mõeldud kasutada uue kloostrirajamiseks. Otsitakse 4-5 sobivat munku, kes asuksid siia elama ja kloostrit üles ehitama. Pakkusime omalt poolt, et alustuseks võiksime seal korraldada näiteks heakorraldusi. See aitaks Setomaa elanikel luua sidet selle kohaga, tulevase kloostriga.

Setomaa valla poolt osalesid kohtumisel volikogu esimees Rein Järvelill, vallavanem Raul Kudre ja kultuurikomisjoni esimees Arne Leima.

Metropoliit Stefanus.

Mauri Lauritsa pilt.

Kadri Simson.

Kelly Kittuse pilt.

Minister Kadri Simson külastas Setomaad

11. mail väisas Setomaad majandus- ja taristuminister Kadri Simson.

KELLY KITTUS

Toimetaja

Teda võtsid vastu vallavanem Raul Kudre, vallavolikogu esimees Rein Järvelill, Setomaa Liidu juhatuse esimees Margus Timmo ja piirivalve esindaja

Arvi Suvi. Koos valla esindajatega sõideti ühiselt Setomaa piiriäärsetes külates ringi, et vaadata nii riigi- kui vallateede seisukorda. Ringsõidu ajal tutvuti ka "Noored Setomaale" programmist toetuse saanud noorte peredega ning arutati piiri ääres elamise erinevate külgede üle. Seejärel suunduti kodurestorani Maagõkõnõ, et uurida lähemalt, kuidas läheb piiriäärsel ettevõtlusel. Restoranis tutvustati külalistele ko-

halikke maitseid ja räägiti suveplaanidest.

Kadri Simson arutas valla esindajatega valla teedevõrgu parandamise võimalusi, räägiti ühistranspordi tulevikust Setomaa vallas ning taastuvenergia ja ettevõtluse perspektiividest piiriäärsel alal. Kadri Simson lubas jälgida, et piiri väljaehitusega tagataks ka teede olukorra säilitamine.

Valga/Värskas korvpallurid võitsid miniliiga turniiri

Korvpalliklubi Valgamaa andis teada, et Valgamaa esindus saavutas Lõuna-Eesti miniliiga finaaltourniiril oma vanuseklassis üldvõidu. Võisteldi Valga/Värskas nime all.

Mängude tulemused:

Valga/Värskas - Paide (võit numbrita 32 : 19)
Valga/Värskas - Tartu Kotkad (võit numbrita 38 : 20)
Valga/Värskas - Viljandi (võit numbrita 42 : 24)

Turniiri parim mängija oli Uku Pärtel Raju Valga/Värskas võistkonnast. Turniiri sümbolisse viisikusse kuulus ka Karl-Hendrik Pindma (Valga/Värskas).

Valga/Värskas meeskond.

Värskas mürdmaajooksjad.

Värskas jooksjad noppisid medaleid

Võru maakonna koolinoorte meistrivõistlustel mürdmaajooksus saavutasid Värskas Gümnaasiumi noormehed alljärgnevad kohad:

PJ vanuseklass 3000 m – 1. koht Karel-Sander Kljuzin
PJ vanuseklass 1000 m – 1. koht Andres Aruots
PA vanuseklass 1000 m – 1. koht Egert Naruson
PB vanuseklass 1000 m – 3. koht Andris Smorodin

Seto Folk “Peo pääl” muusigaprogramm

S’ool aastagal om muusigaprogramm mitmõkülelinõ – saat jalga keerota’ nii lõõdsapilli ku miihi folkroki perrä ja uma’ meele’ vallalõ laskõ’ hel’ovit rahvalaulõ kullõldõh ja üteh lautõh. Pääle mi ummi Setomaa muusikidõ omma’ katõl laval perimüsmuusigu’ üle Eesti ja pääkülälinõ om Hoven Droven Rootsist. Ödagu ilda tege ussõ’ vallalõ vana söökla, koh pidolisi uut jo legendaarsõs kujonõnu’ Söökladisko. Pühapääväl, 1. juulil uut kõiki folgilisi festivali peräpido Treski Kününi.

Riide, 29. juuni

Ülemakstud Rentslihärrad ja Võrumaa Naised

29. juuni 18.00 Päälava

Kats kulõhunu’ hansakut külä-miist kõrtsih/ raha raisol karma-ni’ täiis. / A kodo herril om poodi takah kraavih – terräv lagohais tulõ kraevaihoilt. Noormaa Tarmo ja Õunapuu Lauri laulva’ laula ja jutustasõ’ jutta aost, ku mi vanavanõba’ olõ-õs viil sündünü’, a ka’ aost, ku nä olli’ jo ammuki’ sündünü’, lauldõh lõbusalt üteh töösõtalo Ülo-sidõga’ ödaguao tunnõhtõst ja paatosõst nõrõtavvi ilosit laulukõisi segiläbi kolkakülä-palaganliikkõ-kraaviromantili-si suurtesidõga’. Seto Folgil astusõ’ nä üles kuuh Võromaa Naisiga’.

Verska Naase’ ja Kuldatsäuk

29. juuni 19.00 Koplilava

Leelokoori’ Verska Naase’ ja Kuldatsäuk esitäsõ’ traditsioonilisi mitmõhelülisi regilaula, mântse’ omma’ opit nii arhiivisalvõstuisilt, vanavanõbilt ku ka’ vanõbilt leelonaisilt. Tegemist om katõkkoori juubelikontserdiga’ – leelokoori Verska Naase’ sai täiis 10 aastakka, a leelokoor Kuldatsäuk tähist s’ool aastagal 30. sünnüpäivä!

Marko Matvere & Väikeste Lõõtspillide Ühing

29. juuni 20.00 Päälava

Marko Matvere ja VLÜ omma’ jo legendaarsõ’, nä alosti’ aastagal 1995, õt rahvas saasi’ tandsi’ rahvalikõ laulõ ja meremeheviise perrä. Ühing sündü aastagal 1989, ku lõõtsamänguhimolisõ’ nuurmehe’ ütehkuuh maapuuti juhtu’, koh näi’ riiooli pääl väigokõisi latsilõ mõtõld karmoskasi. Hind oll karmani-gaperrä ja vahatahtlik kodani-

guühing mängegi’ pia hinnäst rahva süämehe.

MandoTrio

29. juuni 21.15 Koplilava

MandoTrio om energilinõ bänd, mia alost 2016. aastagal ja mäng nii traditsioonilisi mandoliinilugusit ku ka’ ausat umaloomingut ja puhast kütet! Poissa süämeas om saanu’ nakata’ inemisi mandoliinihullustõ. Hans om Talinast, Kristjan Liimalast, Tanel Jõgõvalt, a näid om üle Eesti kokko toonu’ Tarto Ülikooli Viländi Kultuuriakadeemia ja päämane om näide arm mandoliinehe perimüsmuusikah. Pääle topõltkiiili tärinä kasutas MandoTrio stomp-boxi ja octaverit, õt mano panda’ bassi ja trummi! 2018. aastaga aprillih avald MandoTrio albumi “Ilma sünnib”.

Zetod

29. juuni 22.30 Päälava

Seto folkrokkpund Zetod alost umma loominguist tegevüst 2003. Ene Lukka-Jegikjani mõtõh kutsu’ kokko seto poistõ bänd, tuu lõidse Verska Kultuurikeskusõ juhatajalt hüästkitmist ja juhendaja Priksi Kristjani iihvidämisõl alostõdi seto rahvalaulõ tõisildõsäädmist. Zetosil om vällä tulnu’ viis albumit: “Lätsi välä kaema” (2005), „Lätsi tarrõ tagasi” (2008), „Lätsi sanna” (2010), “Lätsi kõrtsu” (2013) ja “Lätsi liina” (2018). Tsärre’ seto mehe’ laval tõmbasõ’ uma olõkiga’ rahvast näid kaema ja kullõmma. Näide vägevä’ ar’ säet rahvalaulu’ ja pillimängu’ omma’ huvtava’ ja samah om tunda’ ka’ ar’tundmisrõõmueiski’ folgivõõralõ kullõjalõ.

Treski Kün esitles: Seto Folgi üüklubi

29. ja 30. juunil vanah sööklah

Seto Folgi legendaarsõ’ söökladisko’ tulõva’ jal’ – s’ookõrd Treski Kününi hämmätüseh! Folgilisi tandsukängilõ andva’ kuuma DJ Mur ja DJ Harl:Etno! Joogi- ja sööginälgä avitas kustuta’ Treski Kününi Lauda kõrts. Üükluppi saat sisse Seto Folgi passi vai pääväpassiga’.

Puulpühä, 30. juuni

Päri Päri

30. juuni 12.00 Päälava

Kujoda’, õt liigut perituulõga’ müüdä regilaula ratu ja küüsüt hindält, mia om mino perimüs. Päri Päri tandsoviie’ pandva’ sinnu keertamma peripäivä, toukasõ’ nii aoh ku ruumih lindamma ja saat tiidä’ erinevvi rahvidõ perimüst. Kõgõ tuu sisse haardva’ sinnu kol’ tunnus-

tõt muusikut: Maarja Soomre, Tanel Ruben ja Jaan Varts.

Kirju

30. juuni 13.15 Koplilava

Kol’ nuurt viiolimängjät – Helina Sommer, Juuli Kõrre ja Maria Mänd – omma’ lõidnu’ ütidsõ keele perimüsmuusigah. Nii traditsioonilisi meloodijit mängeh ku ka’ eishindi puult luud perimüslikkumaloomingut esitedeh liigusõ’ kol’ puugnat ilostõ kiriväh ütehhin-gämisõh. Täambätses om Kirju võitnu’ eriavvuhinna Nuuri Perimüsbände konkursil 2017, esinenü’ Viländi Lõikuspeol Et-nokulpõ jagamisõl ja tuuritanu’ üteh ansambliga’ RÜÜT Perimüspessih üle Eesti.

Naised Kõõgis

30. juuni 14.30 Päälava

Ansambli Naised Kõõgis om sündünü’ ütehkuuh Viländi agulikõõgih, aol ku kõik nelli naist elli’ tuuh liinah. Ödagidõ kõrraldõdi hüvvi süüke tegemisõl erinevidõh kõõgeh ka’ kõõgikonverentse. Sääl naksi’ sündümä vahtsõ’ laulu’ ja luu’. Mitmõ’ tunt laulu’ omma’ pikki arotamisi ja loomingu tulõmusõna saanu’ hindäle vahtsõ sisuga’ sõnumi ja om luud ka’ tävveste vahtsit laula süäme pääl olnu’ teemadõl. Helget ja sisukat muusikat tegevä’ tuuh loominguilõh kooslusõh eesti-rootsi muusik Sofia Joons (laul, viiul, kitarr, rütmipilli’), luulõtaja ja kiränik Kristiina Ehin (laul, karmoska), Katrin Laidre (laul, kitarr, kontravann, karmoska) ja Kairi Leivo (laul, parmupill).

Cätlin Mägi

30. juuni 15.45 Koplilava

Sooloplaadil “Mu pill parmupill” helises perimüsmuusika. Ögas nuu’ olõ-õi üte pilliga’ mängeh luu’. Saat kuulda’ nii ku terveht parmupilliorkestrit. Cätlin esitäsõ repertuaari, mia nõud kõrraga’ mitmõ parmupilli osavat käsitsemist. Sääne läheneminõ om pall’õsilõ vahtsõnõ ja muut päältnä-tä’ ütetoonilitsõ pilli ka’ plaadilt kullõldõh var’ ondirikkas ja mitmõnäolitsõs. Erinevidõ parmupille harmoonialõ andva’ pinget luuperi’ ja trikiplökkõ rägästik. Pillihellü tävvendäs Cätlin lauluga’, mia and viil üte kihi rikkahe helipilti, moodustas tugõva tervigu, mia om üttemuudu kõütva nii albumit kullõldõh, aka’ eläväh esitüseh.

Curly Strings

30. juuni 17.00 Päälava

Curly Strings om neläliikmõlinõ ansambli, mia amtas vaimu ameeriga bluegrassist ja osalõjidõ umast perimüsest parhil-latsõh Eesti kultuuriroomih.

Näide muusika päämätsis alostaldõs om teküs ja mangelinõ musitsiirminõ, miildejäävä’ ilosa’ laulu’ ja ausa esitüs. Ansambli nõsõminõ hannatähe-nä Eesti muusigataivahe 2013. aastagal oll ummamuudu nä-tüs ja näide laula laulõtas tulõveereh, kooriproovõh, saajuh, “Eesti ots suurtähte” pruuv-misil, ERSO vahtsõaasta kont-serdil, Eesti Kaitsõvæ orkestrih ja pensionäriklubidõh.

Nedsaja Küla Bänd

30. juuni 20.00 Päälava

Nedsajä Küla Bändih om kol’ miist Verskast, Tartost ja Kanadast, kiä’ no’ eläse’ üteh väikoh küläh Setomaal. 2013. aastaga augustih sai’ nä kokko, õt õga-aastagatsõl küläpääväl tandsmisõ jaost mängei’. Tuust peost vällä kujonõnu’ bänd om lõidnu’ uma helütsopa ja no’ nä mängev’ pia õganädälitsõlt üle terve Eesti erinevidõl üritüsil. Viimäti panti karmanikka Rahvabänd 2018 võitjatiitli. Ühendede Toomas Valgu meloodilitsõ’ ja kipõ’ k’augi’ karmoskal, lisak Sulev Andreleri maheda’

bassigruuvi’ ja Paul Hundi helisevä kitarritaustaja näide kolmõ vokaali’, mi kuulõ kergelt rahvaliku helüga’ Nedsajä Küla Bändi ummamuudu helüpilti. Näide repertuaar koosnõs päämätselt eesti, vinne, iiri ja kanadatradsioonilisist laulast ja klassikalisist kaveridõst. Näide muusika om lõpus, täüs energiat ja tandsulõ kutsvat jõudu!

Lõõtsavägilased

30. juuni 21.15 Koplilava

Lõõdsavägiläse’ mängev’ päämätselt rahva- ja perimüsmuusikat, a nä panõ-õi kätt ette tõisilõgi’ muusigastiilele. Nelä aastaga joosul om ansambli andnu’ jo üle 420 kontsertesinemisõ, üles astnu’ nii mõnõlgi’ tähtsäl ja suurõbal perimüsmuusiga festivalil ja üritüsel. Karksi-Nuia muusigakoolih Margus Põldsepä juhendamisõl kokko tulnu’ ansamblist hõõhkas ütekõrraga’ noorusõ vallatust ja vanõbidõ elotarkust, midä tuvvas kullõjidõni ausa naaruga’ ja oskusligu lõõdsamänguga’.

Hoven Droven

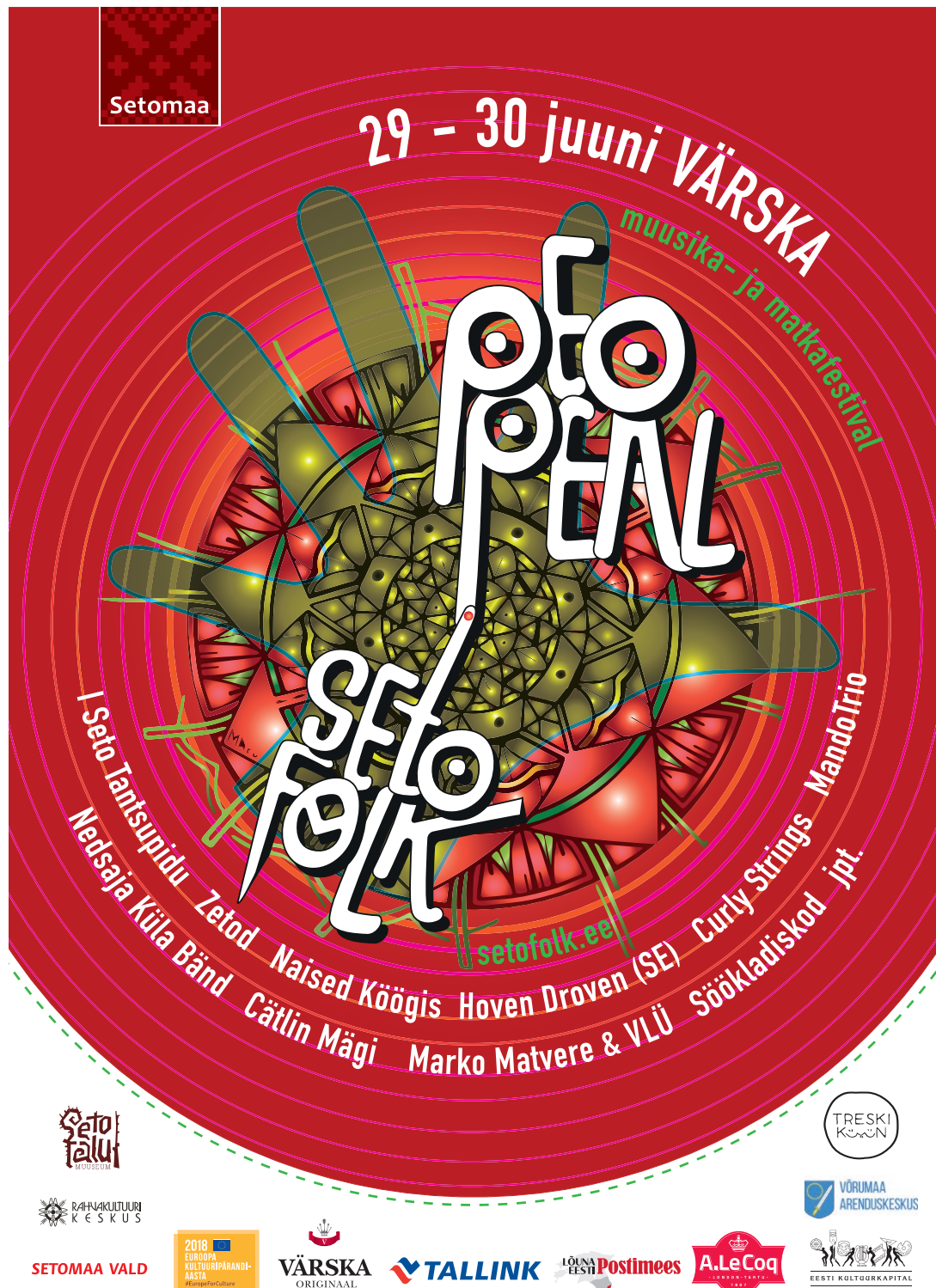
30. juuni 22.30 Päälava

Festivali pääesinejä Hoven Droven om rootsi folkrokkansambli, mia on tegutsõnu’ jo pia 30 aastakka. Rootsi rahvalauluviise siätas julgõlt särisevidõkitarrõ ja müllävidõ lüükipillega’, teno minkõlõ sünnüs muusiga, mia herätäs elolõ ka’ väsünübä festivalikülälisõ. Tegemist om kuulsa bändiga’, mia om olnu’ tähtsäl inspiratsioonilättes ka’ Eesti uma folkroki arõngulõ.

Seto Folgi peräpido Treski Kününi

1. juuli kell 11.00

Treski Kün kuts kõgõ tubli-bit folgilisi festivali peräpito. Kõgõpäält üts kõrralik jalotusk’ auk – kell 11 nakas pääle folgilisi rongk’ auk Verska laululavalt Treskihe. Kohalõjoudnuilõ om savvusann, ku-jondujominõ, moromängu’ ja üllätüsesinejä! Pido om moropääl süümisõ vormih – kiä süv-vä’ taht, võtt söõgi eis’ üteh. Peräpidolõ pääses õnnõ Seto Folgi passi vai pääväpassiga’.

Muusiga- ja matkafestival Seto Folk “PEO PÄÄL” om 29.–30. juunil Verskah

Folgipido nakas pääle 29. juunil ja om kats päivä järest pühapävä hummoguni’ vällä. Verska Laululava ja Seto Talomuusiumi kar’ akopli vallutasõ’ katõst pääväst folgiartisti’ nii meilt ku muialt. Eriprojektina sünnüs Seto edimäne tandsopido ja maad võtt lõpus festivalimeeleolu!

Lisas kvaliteetsele muusigalõ ja erilisilõ kontserdikotussilõ uut

festivali matkaprogramm osa saama Setomaa luudusõ ime-dest ja rikkuisist.

Seto Folk om perrefestival ja mõtõldõh kõgõ väikobidõ pääle, om huvtavi tegemisi festi- vali latsialal.

Ilda õdagidõ tege ussõ’ val- lalõ vana söökla, koh pidolisi uut jo legendaarsõs kujonõnu’ söökladisko.

A arhailist ja ehedät seto kultuuri saa folgil kogõda’ kõi- gi miiliga’ – kullõlda’ ja üteh laulta’ UNESCO vaimsõ kul- tuuriperändi nimistühe kant

seto leelot, keerota’ jalga pe- rüs seto kirmasõl, oppi’ valms- tamma seto näpotüüd ja pruu- mi’ seto süüke.

Piledi’ omma’ Piledilevih.

Seto Folgi sooduspassi (hin- naga’ 30 eurot) saat juunikuu joosul osta’ Setomaa Turis- miinfopunktist Verskah, Obi- nitsa muusiumist ja Miktämäe raamadukogost.

Latsiprogramm.

Paaveli Peetri pilt.

Seto Folk “Peo pääl” latsiprogramm

Seto Folgilõ omma’ oodõt kõik, kinkõl süämehe palakõnõgi’ latsõmiilt.

TALVIKE MÄNDLA

Seto Folgi latsiprogrammi vedosnik

Festivali edimätsel pääväl tasos valmis panda’ tandsokängä’, selle õt 29. juunil tulõ Seto Fol- gi latsilõ küllä Võro Perimüs- tandso festival, kiä oppasselges Teppo timmi ja polkasammu. Ka’ mängitäs Vana-Võromaa tandsomänge.

Peräst tandsotunni mindäs Seto Talomuusiumi Rehe poo- lõ, koh uutva’ jutusoajaja Piret Päär ja Võromaa laulja Meeli- ka Hainsoo. Latsiala puulpühä programm nakas pääle latsi- joogaga’, midä tulõ läbi viimä Evelyn Tuul stuudiost Samm. Tegemist om loomingulisõ ja tandsolisõ tunniga’, koh saat hinnäst tervest pääväst valla- lõ liigta’. Ütski’ Seto Folk lää- äi müüdä ilma pillioppõlda’. Cätlin Mägi oppas parmupilli

mängmä ja kuuh Verska muu- sigakooli ja oppaja Meeli Här- moniga’ proomtas kandlõmän- gu.

A 30. juunil kell 15 om üts eri- linõ sündmüs – Setomaa üle- bsootska vastavõtt latsilõ. Üle- bsootska Paaba Palaga kõnõlõs latsilõ tuust, määne tunnõh om olla’ ülebsootska, kas tä ka’ Pe- kot unõh näge, mäntsit tand- sa tandstas maailma edimätsel Seto Tandsopidol ja viil pall’ o muudki’.

Üts latsiala täht om Teotiatri, kiä etendüsega’ “Lipp lipi peal” vii kaeja’ seiklemmä vannu ees- ti jutussidõ sisse, koh võit kok- ko puttuda’ nii kavala rebäsega’ ku ka’ rasvasõ rinnaga’ soega’. Etendüs om 30. juunil kell 20 Seto Talomuusiumi Rehealo- sõh.

Ka’ festivali matkaprogram- mih om huvtavva väigokõisi- lõ. Näütüses 30. juunil kell 11 om latsi tunnõtus- ja kullõ- mismatk. Lühkokõisil k’ aumi- sil proomtas kullõlda’, õt midä om kuulda’ mi ümbre, määnest

hellü tege vesi, kaetas pilvi ja kumbitas puid. Uurtas, kuvva- muudu lõhnas mõts, määne elo om samblõ seeh ja kuvvamu- du mi hinnäst luudusõh tun- nõ. Tunnõtus- ja kullõmismat- ka latsilõ tegevä’ Karin Pai ja Eva-Liisa Orula.

Mõtõldõh mi kõgõ noorõ- bidõ külälisi ja näide vanõbidõ pääle, om ka’ s’ookõrd latsi- ala lähkoh, Seto Talomuusi- umi Tsäimaja töösõ kõrra pääl lõunõmagahusõ tarõ. Tuu ko- tus om kõigilõ, kinkõl om vaia pääväl ts’ uut suigahta’, õt sis folgilplatsil jouda’ lusti lüvvä’. Sääl omma’ madratsi’, pad’a’, teki’ ja eiski’ hällü’ väigokõisi- lõ, õt näid unnõ hällütä’. Ma- gahustarõ om vallalõ puulpühä, 30. juunil 12–17.

Tuu kõgõ kõrval saa latsialal joonsta’, meisterdä’ vanaimmi muudu puueläjäkeisi, panda’ kivvest ja kukõst kokko manda- laid, pillisainast vahtsit helüsit vällä võllu’.

Tegevüst ja avastamisrõomu jakkus kõigilõ!

Mõnõ’ kinnipüvvvet kibõna’ Seto Folk “Peo pääl” matkaprogrammist

Om selge, õt Seto Folk olõ-õi õnnõ muusigafestival, a hinnat suvõsündmüs kõigilõ loodushuvilisilõ üle Eesti.

SLAVSKI MARILI

METSA MEELI

Seto Folgi matkaprogrammi vidäjä’

Õuruupa suukilpkunn olõ- õi sukugi’ Setomaa ainumas imeh, mia meil siih om. Juu- nikuu viimätsil päivil mi tun- nõ kõigi ummi miiliga’ ja saa tunda’ uma naha pääl tuud, midä luudus taht meele näüdä- dä’. Kipõba’ joudva’ Seto Folgi avaakordi aost kohalõ ja löüd- vä’ sis tii ka’ festivali Matkatel- gi mano. Midä mi tii ja kohe mi lää? Kipõba’ joudva’ õgalõ poo- lõ ja käävä’ festivali programmi otsast otsani’ läbi, a töösõ’ võt- va’ rahuligubalt ja sortva’ inäbä ku 20 võimalusõ siäst loodusõ- lõ terekäe andmist. Mi olõ val- mi’ trehvämmä vahtsit ja van- nu tutvut!

Nakami sis minemä! Õnnõ mõnõ’ sammu’ ja festivali- helü’ jäävä’ sälätaadõ, mi jov- va tsirgulaulu ja mõtsakohina sisse. Mõtsaraa’ omma’ kääno- litsõ’ ja tsiira-viiralitsõ’. Läm- mi suvõhõng om mi ümbre ja mi tunnõ, õt olõ õigõl aol õigõh kotusõh. Korjami mõnõ’ mõts- maasigõ’ ja proomimi, kas mi saa võtta’ katõ käega’ ümb- re puu kinni. Saa’ (100) silmä’ kaesõ’ meid. Mi panõ-õi näid tähele, kooni’ kiäki’ äkitsi uma katsa jalaga’ püksisiirde kinni jääs. Tuu armas tegeläne, kiä kaes vasta kodotsõst kapinul- gast ja eläs mi sängü all, om ka’ luudusõh kõva tegijä. Tuu om härmävitäi, suur luuja ja õnnõtuuja. Õnn, õt miika’ om üteh härmävidäjidõ uurja Me- riste Mart. Timä kõnõlõs kat- sajalalisi õgapääväelost ja mõ- nõstki’ härmävidäjäpelgäjäst saa näide sõbõr.

Mi lää edesi samblidõ mano. Nuu’ omma’ luudusõ pioneeri’. Koh viil olõ-õi midägi’, siis sääal omma’ nimä’ edimäts’e’. Koh om aastaga elläi ja aas- taga tsirk? Mi tiia näid, a har- vakutti näe. A siih om aastaga sammõl! Olõmah ja välläsõrdit – harilik laanik. Kasvatas “kor- russit” ja laotas hinnäst lakja kõigilõkaemisõst. Ümbretsõõri om pall’ o töisigi’ samblit, midä tutvustas Tarto ülikooli bota- nikaia vanõpaidnik Manderi Sten. Timä tiid samblidõ hing- eello ja mi kullõ ja olõmi peri.

Siist edesi töösõ’ kasvo’, näi- de mano om õnnõ paar astmist ja mi olõgi’ mõtsa veereh niidü pääl. Elorikkus om festivali loo- dusõh k’ aumisõ ilosõna. Siih mi või ütehkuuh julgõlt üldä’, õt ka’ ma’ – ineminõ – saa luv- va’ elorikkust. Ummi kässiga’ ja vikahti abiga’! Niiteh luvvas niit, koh kullõrkukk ja kikka- kaadsa’ kuuh kümniidõ töisiga’ taiva poolõ hinnäst sirotasõ’. Vikahtit mi peio joht haara- ai, selle õt seltskunnah om tai- mõtark – Loide Marje. Huvtav- vi jutta niidühainust võimiki’ kullõmma jäiä’. A mõts hõi- kas meid tagasi hindä mano. Verska pedäjä mõtsa’ tõmba- sõ’ hindä mano, sääal om kerge hingädä’, illos jalota’ ja ummi mõttit mõtõlda’. Mi alosta jalõ- tamist kuuh Maaülikooli mõt- satiiläste Variku Matsi ja Ao-

Matkaprogramm.

Pai Karini pilt.

saarõ Jürgeniga’. Ütehkuuh mi aroda ja mõtlõ, õt mille ja ku- vvamuudu Eesti mõtsu kasva- tadas, midä näist tetäs ja kuv- vamuudu vahtsit mõtsu saias.

Ku mi olõ saanu’ targõbast, sis mi taha tunda’ hüvvämiilt k’ aumisõst. Kulgejate Klu- bi süstamatka’ omma’ valmi’ meid vii pääle viimä. Siihsamah läügüs kutsvalt Õrsava järv. Mi alosta tiid ja saa tiidä’, õt elo edimäts’e’ olõknaga’ sõitmisõ jaost olõ-õi kunagi’ ilda ja mi saa tuuga’ kõrda. Nii mi hel’ o hüä kavvõndõhe, Verska lahe mano vällä. Ja mi tulõ tagasi. Mi näe, õt nuu’, kiä’ üteh tulõ-õs, istva’ laiva ja meist müüdä sõi- tõh lehvtäse’. Mi panõ jala maa pääle ja jovva viil ka’ Seto Line laivasõidulõ!

Vii pääl om uhkõ sõita’, a alah kiis elo ja om pall’ o huv- tavva. Kiä taht viialotsõst elost inäp tiidä’, jääs kullõmma Maa- ülikooli tiidläist Kaldre Kat- ret. Müüdä Õrsava järve per- ve lätt tiiraakõnõ ja tuud piteh mi k’ augi’. Mi lövvä iist RMK luudusharidusõ spetsialisti’, näidega’ kuuh istumi paati, õt jouda’ töösõlõ poolõ järve. Nuu’, kiä’ ojosõ’ üle järve, saa- va’ preemia.

Mi jovva Matkatelgi mano ta- gasi ja tõmba hinge. Kivimidõ ja mineraalõ opitarõ tuu meid maapääletagasi. Geoloog Põld- saarõ Kairi juhatas meid mik- roskoobi mano ja tege vallalõ uskmalda’ huvtava maailma. K’ aumi’ läbi ka’ opitarõ elost viih zooloog Truuvergi And- roga’. Taimõtark Loide Mar- je näütäs ja seletäs, õt mäntsit hainu tasos kor’ ada’ ja mänt- sidõga’ hinnäst arsti’.

Mi liigu värskih õhuh ede- si ja jovva Peko orienteeru- misklubi telki, sääal tulõ taht- minõ haarta’ kaart ja kompass ja minnä’ punktõ “võtma”. Mi olõ Verskah, koh sünnüse’, ka- susõ’ ja eläse’ orienteerumisõ meistri’. Ületeh hinnäst ja tete- h isikliku rekordi, mi tunnõ hin- näst ka’ samasäntsena. Mi pia tunstamma, õt orienteeruminõ oppas meid luudust nägemä ja kaema tõistmuudu.

Orienteeruminõ nutifoni abiga’ pand pää tüühü. Midä viil nutifoniga’ ette võtta’ saasi’? Olla’ palakõnõ suurõst plaa- nist ja tetä’ luudusvaatlusi! Õt tiidä’ saia’, õt kuvvamuudu tuu k’ au, sis mi tii tuu läbi üteh Ees- ti Loodusuurjido Seldsi spetsia- listi Kana Siljaga’.

Mi kae kaerasilmäga’ taimi, puid, putukit ja pall’ o muud. A kuvvamuudu pildistä’ eläjidõ õgapäävatsit tegemi-

si? Tuu om kunst, midä mõist- va’ õnnõ mõnõ’. Kannahtust ja järekindlust om vaia. Õnnõ kindla tahtmisõga’ filmimiis püüd filmi pääle tuu, midä mi muido näesi-i õga tiiaisi-i. Ulu- kibioloog, filmimiis ja doku- mentalist Meele Remek jutus- taski’ ummist kokkosaamisist mõtsaeläjidõga’ ja tuust, kuis sünnüse’ luudusfilmi’.

Mõtõh failõ sisse luudust panda, tuu om põnnõv. Mi tii mõnõ’ pildi’ tuust, mia om mi ümbre – halja’ puu’ ja puhma’ ja hüütujolisõ’ folgilisõ’. Kas kõik tuu, mia pildi pääle jääs, jääs oksalalõ? Mi õnnõst tulõ ko- halõ Raudoja Ahto Seto Insti- tuudist, üteh hulga vannu pilte ja tiidmisi innidest aost. Valu uskmalda’, õt kuis aig ja ine- minõ keskkunda muutva’. Siih käve’ jala-, ratsa- ja suurtükü- väeläse’ ja oll aktiivnõ lahing- välläpõp. Silmäga’ sai nätä’ pal- l’ o kavvõbahe ja tähele panda’ võidsõ järveh ojovit hobõssit ja mihi. Inäp ku viiekümnest huunõst om alalõ õnnõ mõni, a nuid, mia’ alalõ, mi saa kaia’ ja innitsest aost jutta kullõlda’.

Aolugu om väiga’ huvtav ja hoit meid uma lainõl. Mi võta ette siihsamah Seto Talomu- siumi. Muusiumi varahoit- va Kunsti Tiiu käekõrval läämi varahoidlahe – Paloveere tal- lo. Uudishimo om suur, selle õt siiä’ õga päiv johtu- ui. Kapi’ tetäs vallalõ ja mis saa kaia’ Se- tomaa varandust.

Tagasi päävä kätte. Mi lää toi- si mano ja Mõtsaelamuse hüä- tujolisõ’ mehe’ viivä’ meid läbi- elämisõ matkalõ. Mia tuu mõts sis om, kiä’ sääal eläse’ ja midä nä tegevä’? Mi saa tiidä’ tuust, midä mi hindä ümbre näe. Mi kae maaha ja kae üles. Kүүstä’ om pall’ o ja vastussit om viil inäbä. Mi tunnõ puupalami- sõ hõngu ja maidsa sääl samah küdset süüki. Tarkusõ’ ja kõtu- täüs käävä’ hõste kokko.

Tagasi minneh mi näe puiõ vaihõl latsi, a mi olõ-õi näide jaost huvtava’. Näil om uma matk ja luudus jutustas. Nä kul- lõsõ’ puiõlehti hel’ omist jatsir- guhellü, kaesõ’ pilvi ja sitkidõ minekit. Luudus om täüs ello ja hämarit salahuusi. Mi soovi ka’ hindäle inäp latsõmiilt, õt mõista’ ja julada’ nätä’.

Võtami ao maaha, keerota- mi jalga päälava iih ja laula- mi üteh. Seto Folk olõ-õi õnnõ matkafestival ja kõgõ parebat folkmuusikat mõist hinnada’ ka’ loodusõusku ineminõ. Kok- kosaaminõ Setomaa uma suu- kilpkunnaga’ om mi kõigi kor- gõh hel’ ov mõtõh!

Valgõst värmilitsõst

Maikuu algusõh saiva' pilopitsi tegija' Seto Talumuuseumi moro pääl kokko, õt lüvvä' vallalõ söögiaida ussõ' näütuse kaemisõst.

KALA INGRIT

Seto Käsitüü Kogo tegevjuht

Seto värmilitsõ pilopitsi konkursilõ „Valgõst värmilitsõst“ oll' tuudu 19 tüüd, nuidõst 9 oll' nuuri tettü. Parõmbidõ vällä selgitämisõst ütlivä' uma arvamusõ Andresoni Sigre, Malkovi Pille, Liivago Galina, Jacobsoni Külli ja Kala Ingrid. Hinnati tuud, ku seto muudu taa valgõst pilost mõttõkõsõ saanu ja värmilitsõst tettü pits om, ku pall'o ommava' pilotaja' vaiva ja aigu nännü', kuis ommava' värmi' kokko säetü' ja muidogi kogo vällänägemist.

Pääpreemia sai Soomõmaa aokiräst võetu, värmilitsõst kavandõtu ja sis motiivõst kokko pantu pitsiga ilostõtu kardina iist Linnusõ Marje Velnä küläst. Värmilinõ, kirriv pits nakas ilostama Marje kodoakõnt.

Tõõsõ preemia sai Lätte Ene päävävar' o iist. Ene pitsimustri om peri vanaimä käest saadu tekipsi päält. Ene eis' om peri Perdaku küläst, eläs parhilla' Tartomaal ja om varahampagi pitsipäivil avuhindu saanu. Veiga tüümahukas ja värmiline päävävari ilostasi' õka naist.

Ummi tõid olliva' pitsipäivilõ toonu' ka koolilatsõ'. Päämätse nuuri avuhinnas sai Roose Emilia Verska kooli 8. klassist. Timä linikut tahassi' kõik hinele saia' – veerepits om illos värmilinõ, paistus hõste silmā ja om kõrdapite pilotõdu.

Anti vällä muidki erisagamat si preemijit. Näütise kaejilõ miildü kõkõ inämbä Lätte Ene päävävari. Žürii hüä mõtõ preemia sai Paulusõ Aili seto pitsiga kaunistõt kellā iist. Ülti, õt s'oo om nii illos, et kõikaig tahassi' kellā kaia'. Poolõsaan-di tagotsõ ajastu preemia anti

Lätte Ene uma heegeldet päävävarõga.

Vabarna Maretilõ puuvillatsõ valgõ kardina viirde pantu vevä pitsi iist. Maret sai ka oppa-japreemia, timä juhõndamisõl olliva' kõik noortõ ütēsä tüüd valms saanu'.

Noortõ tõõsõ preemia sai Korva-Korba Moonika käsitüükarbikõnõ ja kolmanda preemia Saarõkivi Kaarina Johanna padi. Hüä mõttõ iist tunnustõdi ka noorõ pilotaja Linnusõ Anni toolikattit.

Veskimäe Liina ja Soova Liia-

vi kävevä' ka parembit sortmah, Eesti Rahvakunsti ja Käsitüü Liidu preemia' lätsivä' Lätte Enele ja Roose Emilialõ. Seto Talumuuseum hinnas Einama Eili kardinat ja Emilia linikut. Seto Käsitüü Kogo tunnust' umalt puult Linnusõ Marje tüüd – teemapreemia hõste seto muudu säetü värmilahendusõ iist.

Timahava oll' meil kampania: mi kogosimõ pilopitsi meistritõlt saisma jäänü' pilo-

Pitsivõistlusõ võitja.

Käsitüükogo pildid.

palakõisi, õt tetä' valms juubõliaastat tähistäv pitsivaip. Anõtusil tull' nii pall'o, õt saimõ kokko 4 vaibakõst, üte nuist kavandiva' pitsipäivi kaemas olnu' jaapanlasõ'. Nuid vaipu saa nätä' vahtsõ aastaga näütüsepääl ja plaan om peräst kinki' muuseumilõ. Ait' umma panusõ iist kõigilõ 19 inemesele.

Viil tahassi' kittä' Setomaa Kultuuriprogrammi nõukogo ja Setomaa valla kultuurikomisjoni, kiä otsust toeta' pitsipäivi. Teno toetusõlõ saamimassa' veid'okõsõ rahalist preemiat parembilõ meistritõlõ.

Väsi-i kõrdamast, õt teno pitsipäivilõ om seto naisi pilotaminõ joudnu Setomaalt ja liniguotsast kavvõmbahe. Seto pits om joudnu ilostama tarri ja rõivit. Värmilist illo võisõ nätä' erisagamat sih kotustõh. Kõr-raldajil om usku, õt pitsipäivile om viil pikkä ikä.

2018. aastagal toimusõ' 26. pitsipäävä' ja konkursi teema om „Midägi miihilõ“.

Taarka Perimüstiatri näütäs üte seto jutusõajaja vigurilisi jutta

3. augustil mängitäs Setomaal Treski Kүүnih seto uma jutus „Vanahunt“, mia om kokko säet jutuajaja Feodor Vanahundi kõnõld musta huumoriga' võrtsitet jutast.

Taarka Perimüstiatri tuu Kesoneni Helena lavastusõh „Vanahunt“ kaejidõ ette seto perimüsligu' nal' aluu' maailma luumisõst s'ooho aigu, koh õigõusu dogma' omma' tugõvalt polmit paganlikõ uskmisiga' ja säääl naarõtas kõiki ja kõkkõ – maamehe ahnust, taivaesä huulmadust, papi ull'ust.

Vanahundi perimüse kirot näütemängus kokko Kiluski Ott, kiä sai 2017. aastagal Eesti Tiatr Agentuuri näütemänguvõistlusõ pääpreemia setokeelidse näütemänguga' „Kirvetüü“.

Feodor Vanahunt (1890-1965) vai Vanahundi Hõõdor oll Petseremaal Vil'õ vallah Lõtina küläh hinnat jutussidõajaja ja ilma nännü' miis. Tä rännäs edimätse maailmasõa aigu soldatina ja peräst sõta pagõhõjana mitmõl puul Vinnemaal, Lääne-Õuruupah ja Türgih ja tull peräkõrra kodo tagasi 1921. aastagal – tä oll pall'o nännü' ja täks ka' hulga jutussit ajanu'. Kodoküläst võtt naase, nakas tallo pidämä ja perre iist huult kandma. Vanahunt olõ-õsõnnõ üle nulgatüidä' jutussidõajaja, a tä oll ka' pillimiis, kiä mõistsõ hõste kannõlt mängi'.

1945. aastagal, ku Petsere-maa likvidiirti ja Setomaa Eesti NSV ja Vinne NFSV vaihõl katõs jaeti, jäi Lõtina külä Vinne poolõ pääle. Pall'o' seto' naksi' pareba elo luutusõh Eesti poolõ pääle ümbre kolima. Ka' Vanahunt läts uma naasega viis aastakka inne uma elo lõppu Eestimaa lo ja joudsõ ellä' Vastse-Kuustõh ja Ahjal ja sinnä' surnuaidä om tä ka' matõt.

Vanahunt eis' olõ-õi ütteri' teksti paprõ pääle pandnu',

Kesoneni Helena.

timä jutu' omma' üles kirotõt rahvaluulõkogojidõl 1930. aastagal. Suurõp jago Vanahundi juttõ avaldõdi edimäist kõrda 2015. aastagal, ku folklorist Kalkuni Andreas toimõt teksti' kogomigus „Illosa' ja pogana' jutu“, minkõ anni' ütehuuh vällä Seto Instituut ja Eesti Kirändüsmuusium „Seto kirävara' sar' ah.

Taarka Perimüstiatri lavastust „Vanahunt“ mängitäs õnnõ kümme kõrda. Etendüse' omma' 3., 4., 9. ja 10. augustil (kl 19.00), 11. augustil (kl 17.00), 12. augustil (kl 13.00 ja kl 19.00) ja 14., 30., 31. augustil (kl 19.00).

Lavastaja Helena Kesoneni, kunstnik Mailiis Laur, dramaturg Ott Kilusk, valgustas Elerin Tammel, heli luu Liisa Koe-mets. Mängvä': Artur Linnus, Eduard Tee, Jekaterina Burdjugova, Agur Seim, Kristian Põldma, Martin Tikk, Claus Mootse, Vootele Ruusmaa, Siim Angerpikk.

Piletit müvväs ette aadressil www.ticketer.ee/taarka.

Pihkva järve veereh peeti Setomaa koolilatsi kuuhtüüpäivä

Lüübnitsahe Pihkva järve viirde tull' 14. lehekuu pääväl keväjäst kuuhtüüpäivä pidämä kokko 60 koolilatsõgast Setomaa koolist. Ütidse päävä kõrraldaja Miktämäe kuul oll' pääteemas vällä kuulutanu „Pihkva järv rannarahva eloh inebä ja parhilla“.

REIMANNI NELE

Mille säänest päivä pitä'?

Mitmõ' koolilatsõ' omma' talvõl uma klassiga käunu' Lüübnitsah jõulumaal vai süvõvaihõaol vanõmbidõga kala- ja sibulalaado pääl. A rannarahva elost ja tegemiisist ni vanast pikä aoluuga Lüübnitsa küläst õi tiia' Setomaa koolilatsi vast suurt midägi, Setomaa tõisi nulkõ – näütüses Meremäe ja Miss'o koolilatsõ' õi jovva' taha' järve viirde kukki sakõstõ. Tuuperäst oll' sääne pääväteema kimmähe as' a-kohanõ. Kuulõ pääväkavah oll' kirah viil täpsembält: *Püllõmõ*

jutta järvest, timä asukist, rannarahva elost. Opimõ mitmitõid ja tegemiisi, mitä päässi mõistma vii veereh elädeh.

Ilmaga vidi hõste, külä eis' oll' mattunu' tsireli- ja uibuhäitsmidehe, sibulalakakõsõ' oll' uma' nõna' joba mullast vällä tsusanu'. Säändse ilmaga oll' ülevält tornist ka hüä Vinnemaal poolõ pääle kaia'.

Tähtsambist tegemiisist nii ja tõisildõ

Taa kuuhtüüpäiv oll' täüs mitmõsugumatsi tegemiisi ja päävä põhiläbiviijäs ni kava kokopandjas oll' Miktämäe kooli oppaja'. Järve veereh oodi' latsi päästeaamõti Rāpinä komando mehe', kellenõvvu jaabiga opiti viipõhja minejät pästmä ja kaeti päästemassinit. Paigapäälne seto tegemiisi iistvõtja Nurmeotsa Sulo näüdäs' latsilõ ja oppajilõ Lüübnitsa küllä ja kõnõl' mano tah sündünü' lugusit. Arvada', õt parembahe jäie miilde arotus tuu kottalõ, midä vahtsõriigipiiri tegeminõs' oot kandi inemise õgapääväello üteh om toonu.

Miktämäe kooli söögikiitja' tõie' Lüübnitsahe lõunõsõõgi

Lüübnitsa oppõpäiv.

kohalõ ja päävä tõõsõh poolõh läts tüü edesi mitmõh opitarõh.

Peipsi kuuhtüükeskusõ tüütarõh halja haina pääl tetti tutvust noidõ kallo ja eläjidega, kiä' järveh vai järve veereh eläse', „mõõdõti“ järve suurust ja kaeti piire. Katõh tüütarõh proomiti selgest saia' vanno

käsitüüoskuisi.

Miktämäe kooli tüüoppusõ oppaja Aia Avo oll' tennü moro pääle väläsepikea, koh õgaüts saie kõrras sepätüüd pruumi'. Koh täämbädse ao koolilatsõl säänest võimalust inämb omgi? Käsitüü tüürühmäh, midä vidi käsitüüoppaja Vabarna Maret,

tekk' õgarühmvalmistumavai bakõsõ, mille pääl oll' nätä' järvekallo ja viialost ello.

Keeleoppusõ tüürühmäh kõrraldõdi oppajidõ Sulaoja Eva ja Hainsoo Ene vidämisel keelemängõ ja võistluisi, lahendõdi ülesandit. Kõkkõ saie pruumi' – oll' vaia nii pääd murda' ku

Kambrimäe Evi pilt.

ummi kassi appi võtta'. Kuuli avidi' kõrraldusõ man viil Setomaa Haridusselts ja Setomaa Liit.

Koolilatsi käest küüsüti perä, mis näile kuuhtüüpääväl miildü. Näütit mõnõst vastusõst: saie tulõtõrjõmassinah istu' ja voolikuga laskõ', saimi eis' asju tetä', miildü käsitüü ja keelepesä keelemängu', hüä seltskund, uno (Laanetu Nikolai) jutt oll' as'alik, saie rauda tagoda' ja järve veereh kävvu', supp ja laivu meisterdämine.

Veid'okõnõ eloopust ka lõpõtusõs

Päävä tegemise' võtt' kinäste kokko Miktämäe kooli innine lõpõtaja ja täämbäne tiidüse-miis Laanetu Nikolai. Timä kõnõl', kuis päält sõta tä hindä latsõpõlvõh rannaveereh ele-ti, ja pand' noorilõ süämele, õt kõidüs luudusõga ja par-ralt jovvukohanõ tüü vai sporditegemine hoit näide tervüst ja juht miilt-mõistust õks hüä poolõ. Ja and ka vaesõvõitu latsõpõlvõst üteh säändse kimmä alospõh'a, mille pääle om hüä edespite umma tulõvast ello üles ehtämä naada'.

Jumalaga, Tammõ Leo

Kuigõ külä Ala talo peremiis om maalõ kannõt. Pühäpäävä, ku n’oo’ ria’ kiroda, om timä neläkümnes hingemälestüspäiv, Leo kuuli 10. aprillil. Setomaa leheh oll’ minevä vooi ar’ märgit timä nimi ja miil läts õkva hallõst – lubasi Leolõ,õt kunagi tulõ näide perrele vil’ küllä. A’ jäie ildast. Tiidse,õt timmä vaivas rassõ haigus jo mito aastakka, a õks tull’ ar’minek kuigi uutmalda’. Mõtli,õt ainu-mas, midä ma timä mälestüsest tetä’ saa, om kirota’ lugu. Lugu ütest kimmäst seto mehest. Leo joudsõ umah eloh pall’o tetä’: votta’ naase, luvva’ perre, kasvata’ ja koolta’ kol’ tublit last: Ülle, Üllari ja Madisõ, ehitä’ uma maja ja vil’ ka’ külätsässona. Tuu tsässonakõnõ sai valmist 2007 ni pühitsedi sisse 2008 suvistõpühäl mitmõ priistri puult (lukõ’ ja pilti kaia’ saa tuu as’a kotsilõ Võrumaa Teataja 17.06.2008 lehest: https://dea.digar.ee/cgi-bin/dea?a=d&d=vorumaaateataja20080617.1.4&e=). Rahvas nakas’ Kuigõ tsässona man käümä õga suvistõpühi, pääle teenstüist peeti küläpäivä. Kadonul oll’ huvi uma kodoko-tusõ loodusõ vasta, hüä meeleh-pidäminõ vannu asju kotsil, täl oll’ ka’ hüä nal’ asuun ni mõistsõ veiga huvitavalt kõnõlda’. Mi edimäne kokkosaaminõ oll’ 5 aastakka tagasi, ku’ ma muu-seumitüütäjänä ERMi rahvaga Setomaa välitõiel olli. Tõist vuuri sai kokko sis, ku’ vabaõhu-muuseumih seto talo valmist sai – 2004. a augustih. Kolmas vuur (mia jäigi viimätses), oll’ muuseumitalo vallalõtegemisõ päiv – migulapäiv Talinah kol’ aastakka tagasi. Leo oll’ olnu Lõkova küläh kar’alatsõst tuuhsamah taloh, minkõ perrä om muuseumi vahtsõnõ talo tett, nii oll’gi timä mälestüist-est mullõ pall’o api. Ku timäle Talinast kõlisti, and’ tä õks hüvvi soovtuisi, tulõt’ mitmit asju miilde, minkõ perrä nakas’ mu kinnijuusknu märgo jal’ tüühü. Nii kutsõgi Leo ka talo avami-sõlõ kõnõlõmma. Kar’ah oll’ tä sugulasi man Vanah taloh olnu 7-8-aastadsõ-na, mäleht’ vanatädi Ustjat (Neeme Ustinja) ja timä miist Sassi, näide latsi, tiidse nuidõ elosaatust. Kõnõli, kiä koh elli, määntse’ olli’ tarõ, määntse’ aho’ jne. Lõkovahe trehväs’ tä ka il-latsõmbal aol, kuna Pankjavitsa oll’i matõdu’ timä vanõmba’. Ma olõ Leo mälestüisi ka’ kirja pandnu, a’ tuud, midä timä kõnõ-li seto talo vallalõtegemisõl Talinah, õi olõ võimalik inämp perrä kõnõlda’ – nuu’ olli’ veiga elolitsõ’ ja tõestisündünü’ jutu’ küläelost ja taloinemistõst. Mälehtä, ku’ suurõ huviga inemisõ’ kulssi’ – mõtli,õt Leo võinu olla’ uma eloh ka’ hüä ekskursioonijuht. Kah’ost õs saa’ tuuvooi midägi linti, mõtli,õt külh kunagi peräst kokko saiõh vil’ jovva. Õs jovva’ ni tuust om nüüd hallõ! Kiroda mano ka Leo elokäügüst ja anna teno timä tütrele Tam-mõ Üllele abi iist. Leo sündü 16. novembril 1941 Kuigõl. Perreh oll’ ta kõkõ noorõmb, täl oll’ 2 vanõmbat sõsard ja 2 velja. Vanõmbidõst jäi timä ilma varra: imä kuuli, ku Leo oll 10-aastaganõ, esä sis, ku tä oll’ sõaväeh. Tull’ jo’ noorõna umma ello alosta’, umal käel toimõ tulla’, a sõajärgne aig oll’ jo veiga rassõ ja vaenõ. Õnnõst sai tä Moskvah sõaväeh ollõh autojuhiltua’, pääle kodotulõkit sai tüükotusõ Võro autobaasi.

Nassari Elvi

1968. aastaga 5. oktoobril võtt’ Leo naase. Pääle perre luu-mist tull’ Võidu sovhoosi tüüle traktoristist. Üteh naase Mariga kasvatõdi latsi, ehtedi ümbre esätalo, tetti vahtsõnõ laut ni muu’ huunõ, rahha sai mano elä-jidõ pidämisõst. Elo läts ilosahe, kooni tull’ vahtsõnõ aig: sovhoo-siaig sai otsa, majandi’ kaotõdi ar’, olõ-s vaia inämb õs kar’atali-tõjji õga traktoristõ. A’ pensionni kah vil saa-s, tuu aoni jäi paar aastakka. Õgast hädäst saa üle, tiidse kimmäs seto miis ni läts vahtsõt aamõt it opma. Sai kat-lakütjapaprõ ja nakas’ tüütämä Piusa kordonih. Tuu tüü man sai raamatit lukõ’ ja lugõminõ oll’ timäle kõõ miildünü – kooni haigõst jäämisõni käve tä raamadukokko õigõ sagõhõhe. Lõpõtanu oll’ Leo Meremäe koo-lih 7 klassi, perästpoolõ eis’ hin-näst pall’o kursustõl koolitanu, mano lugõnu. Laja’ tiidmisõ’ oll’i timäl maailmaas’ost, elo opas’ talopujatarkust ja nii tiidse timä pall’o tehnikast, ehtüsest, talomajandusõst. Latsõlatsilõ Lauralõ ja Helenalõ oll’ tä hüä vanaesä, vei näid matkalõ ja hobõsõga sõitma, kõnõli jutussit, ehit’ uhkõ mängumaja – tekk’ kõik,õt liinalatsõ maal istusi-i õnnõ moodutelehvonih, a teesi’ midägi tarka ja panõsi’ tähele loodust. Leo tii-s hüvvä õnnõ umalõ perrele, a kõõ küläle. Pääle tsässona, minkõ nä Jõgi Jaaniga valmist ragos’ ja Ala talo maa pääle püstü panni’ (vanast tsäs-sonast oll’ alalõ õnnõ paar kivvi ja tuu kotus jäi tõõsõ peremehe maa pääle), tull’ Leol märgo tetä’ ka paik, koh külärahvas saasi’ kokko tulla’ ni pito pitä’. Nakas’ tuuh as’ah vedosnikast, võtt’ ka puja’ appi ni 2009. aastagal sai küläplats üteh var’oalosõ ni hällüga valmist. Eiski pruuda-kõnõ kaibõti,õt ilosamp olõsi’. S’oo aastak jääs küläpäiv vahelõ, Tammõ-perreh om leinaaig, a’ järgmäne aastak saias jal’ kokko – Leo mälestüsest võtva’ tuu küläpäävä kõrraldamisõ hindä pääle latsõ’. Üldäs,õt kadonu ineminõ eläs edesi süämehe, eläs nii kavva, ku’ tedä mälehtedäs. Tammõ Leo puult tettü om lännü pall’odõlõ inemistõlõ süämehe, ka keelä-s timä kinkõlõgi kunagi umma api ja nõvvu. Latsilõ and’ tä kotost oppusõ,õt tüüd tohi-i kunagi pelädä’ ni inemiisiga tulõ olla’ hüäh läbisaamisõh, tulõ olla’ avala meelega – sis lätt ka elo kõrda. Suvistõpühhi Leo s’oo aastak inämb õi näe’ ni jäi nägemäldä’ ka tuu, ku veiga häiermuh olli’ s’oo kevjäjä Setomaa külä’. Las maka nüüd Obinitsah maamullah egävest und üts ar’ väsünü kimmäs tüümiis, kiä sai vaivast ja valust vallalõ. Jummal ülendägu’ timä hinge!

Kauksi Ülle

Sünnüpäävä’ juunih

Ülendi Linda – 82 3. juuni Sõsarõ leelonaane, sõnolinõ	Palmi Riia – 56 12. juuni Meremäe-Obinitsa naiskooi laulja	Hiie Felix – 90 30. juuni sporditegeläne	Nigul Karja Anna Teder	82 82
Vahelaane Paul – 82 4. juuni Liinatsura’ laulu- ja pillimiis	Hade Aleksandra – 92 15. juuni innine Trõnnõ koori leelo-naane	Kõivu Eha – 67 30. juuni Kuldatsäuga leelonaane	Liia Lillepuu Einu Mäepalo	82 81
Ressi Georg – 74 4. juuni Hõpõhöimu laulumiiis	Siruli Sirje – 54 14. juuni leelonaane	Luiga Pille – 38 30. juuni Sõsarõ leelonaane	Jevgenija Kozlova Aino Laiv Jaan Talas	80 79 79
Majaku Helju – 59 7. juuni Petsere Seto Etnokultuuri Ühingu iistvidäjä	Lillmaa Tiina – 58 15. juuni Obinitsa raamadukogo juhataja	Natalja Oinak Maria Kahri Selma Kurg	Silvi Kahu Valentiina Mehilane Sofia Uibo	79 79 78
Nikitini Riina – 57 7. juuni Hõpõhelme’ ja Meremäe mehe’ leelonaane, Meremäe-Obinitsa naiskooi laulja	Targa Kiira – 69 22. juuni lehelugõja Petsereh	Linda Oinats Leo Mindo Veera Hammas	Taimi Priikko Sinaida Järv Ilse Raiv	78 77 77
Taali Kati – 35 7. juuni rahvakultuuritüütäjä, Madara’ leelotaja	Priksi Kristjan – 41 22. juuni muusigamiis	Marie Tammisto Olga Mihhailova Aleftina Haljasmets	Valentina Kolonistova Sergey Leynik Tamara Šubina	77 77 76
Lintropi Aado – 62 9. juuni Liinatsura’ laulumiiis, folklorist	Vabarna Jane – 38 23. juuni sootska, kultuuritüütäjä, Verska Naase’ leelonaane	Jevgenia Ruunik Valter Leppoja Kalju Kann	Pavel Timonin Marie Tkatšuk Sirje Pakler	75 75 74
Niiluse Olga – 68 10. juuni Iloliso leelonaane	esä Sakarias – 49 24. juuni kerigumiis, laulumiiis	Jevpraksinia Štšegoleva Olga Haak Maria Viiard	Peeter Kiisik Toomas Teervalt Aino Ilves	74 73 73
Nõlviku Helina – 30 11. juuni Hõpõhelme’ ja Meremäe mehe’ leelotaja	Männiku Õie – 67 25. juuni Ilolanga leelonaane	Manni Toobre Luule Aste Veera Rebrova	Alexey Kryukov Elme Haavik Silvi Talv	72 72 71
Pakleri Sirje – 74 12. juuni Hõpõhelme’ ja Meremäe mehe’ leelonaane, käsitüünaane	Tammiste Riin – 28 25. juuni Tsibihärbläse’ leelotütrik, Taarka Perimüstiatri näütlejä	Jaen Kaim Valentin Saaremets	Anatoli Kutuzov Juta Piiling	70 70
Palmi Aili – 59 12. juuni Ilolanga leelonaane, keraamik	Süvaorg Tiina – 40 26. juuni Mokornulga koori leelo-naane			

Önnitlõmi tiil’okõisi vallakodanikkõ!

ANGELA GRIGORJEVA
VLADISLAV TOPILKIN

Leinämi

- † Nikolai Mustimets
- † Meeli Hallik
- † Kalev Leoste
- † Astrid Jallai

Vana miis joud’ kodo
Leostõ Kalevilõ

Vanal mehel kodo sai
tultus peräst huplmist
ilnamerril, okeaanõl,
viil kulopäitsenä
sai esätalo häitsemä,
tsässonalõ alla pantu olg,
sai lavalaudu päalgi
astuq timä jalg.

Ja täämbä
Obinitsa kerkost
kannõt kalmistulõ.
Kõik nõksuq tett,
kirst kiigutõt ja
kolm kõrda pööret,
kutjat maidsõt,
kolm peotäüt mulda
perrä hiidet.

Om illos aig,
ku mõistit minnäq
valõvidõ toomõpuiõ
häitsmemerest
kõllatsidõ võiulille,
taivakarva
äräunõtamilille,
kikkakaadsu
perrest.

Müüdä lillitiid su viidi
nigu pühäh
maastõrah õks Maar’ at,
kalm kergüt’ hindä kõrgõs,
hing nõssi ummajoudu
üles.

Sündmüse’ juunih

Kuupäiv	Kell	Sündmüs	Kotus
1. juuni	10.00	Seto Talumuuseumi suvõhuuao avaminõ	Seto Talumuuseum
1. juuni	18.00	Treski Kүүni huuaõ avapido: Zetod 15 “Lätsi liina”	Treski Kүүn
3. juuni	10.00	Obinitsa Muuseumi sünnüpäiv	Obinitsa Muuseum
4. juuni	11.00	Viisakoordinaator Miktämäel	Miktämäe vallamaja
5. juuni	8.15	Viisakoordinaator Verskah	Setomaa vallamaja
5. juuni	14.30	Viisakoordinaator Meremäel	Meremäe vallamaja
7. juuni	16.00	Verska Muusigakooli lõpupido	Verska Gümnaasium
9. juuni	19.00	Suvõsimman Kärel	Käre festivaliala
15. juuni	16.00	Miktämäe Kooli 9. klassi lõpuaktus	Miktämäe Kuul
16. juuni	12.00	Suur sõirapäev	Saatse Muuseum
16. juuni	13.00	Setomaa juusk	Obinitsa külä
16. juuni	17.00	Meremäe Kooli 9. klassi lõpuaktus	Meremäe Kuul
16. juuni	18.00	Sõirapäävä jakupido Nedsäjä Külä Bändiga	Saabolda külä, Toomõmäe talo
16. juuni	20.00	Karl-Erik Taukar Band ja Verska Naase’	Treski Kүүn
17. juuni	12.00	Liidia Sillaotsa mälestüskivi avaminõ	Obinitsa külä, Lauulimä kaldõh
18. juuni	11.00	Viisakoordinaator Miktämäel	Miktämäe vallamaja
18. juuni	13.00	Mahekonverents	Verska Kultuurikeskus
19. juuni	8.15	Viisakoordinaator Verskah	Setomaa vallamaja
19. juuni	14.30	Viisakoordinaator Meremäel	Meremäe vallamaja
19. juuni	15.00	Verska Gümnaasiumi 9. klassi lõpuaktus	Verska Kultuurikeskus
20. juuni	15.00	Verska Gümnaasiumi 12. klassi lõpuaktus	Verska Kultuurikeskus
23. juuni	19.00	Jaani-reggae: Orelipoiss, Angus ja DJ-d Treski Kүүnis	Treski Kүүn
23. juuni	20.00	Verska jaanituli	Verska Sanatooriumi rand
25. juuni	12.00	Saatse Muuseumi 44. sünnüpäiv	Saatse Muuseum
29. juuni -30. juuni	17.00	Seto Folk “Peo pääl”	Verska Lauullava, Seto Talumuuseum
30. juuni	18.00	I Seto Tandsopido “Kagoss kargasõ”	Seto Talumuuseumi kar’akopli
1. juuli	11.00	Seto Folgi peräpido Treski Kүүnih (sissepääs õnnõ Seto Folk festivali käepailaga)	Treski Kүүn